

Θ. ΡΑΛΛΗ **
ΧΡΙΣΤΙΑΝΗ ΕΣΤΙΑΣ

άναπνοήν του, και μετά βραχύν τινα σπασμόν η ηγανακτιμένη ψυχή του απέρριψε τό φθαρτόν της ένδυμα έν μέσω τών νεκρών. Τοιουτοτρόπως πάντες οί επιζήσαντες κατά διαφόρους τρόπους, παραδόξους, απροσδόκητους, άλλα πάντοτε έντιμους, συνητήθησαν εις θριαμβευτικόν θάνατον.

[Ο αυτός επίσης Άσσάν αφηγείται τά ένδοξα τών Ελλήνων θαλάσσια τρόπαια και την καταστροφή-/ του **εχθρικού στόλου**].

Άσσάν.

Ή παρουσία μου απέκόμισεν έν [Άερος του ονειδους της ημέρας εκείνης. Ο ελληνικός στόλος εξήλθε τών στενών και άνέμεγεν έν άνοικτώ πελάγει τόσον πολυάριθμος, όσον αί γερανοί υπό τάς πνοάς τών θρακικών άνεμων. Ή ναυτική μας δύναμις ισχυρά έκ δεκχισιχιλίών ανδρών απέπλεεν εις Ναύπλιον. όταν αίφνης ή ναυμαχία εξερράγη. Κατ' αρχάς διά μέσου της χαλάξης τών πυροβόλων μας τά ευκίνητα τών Υδραίων σκάφη εξώρμησαν πλησίον πλοίων προς πλοίον, πυροβόλον προς πυροβόλον, άνθρωπος προς άνθρωπον και περιεπλάκησαν εις ναυμαχίαν, τήν οποίαν τίποτε δεν ήδύνατο να διάλυση παρά ό θάνατος μόνον η ή νίκη. Ο τυφών της λυσσώδους ναυμαχίας ετάραξε μέχρι του κρουσάλλινου πυμένος της τήν γαληνιάαν αυτήν θάλασσαν, και έσάλευσε τόν ουράνιον θόλον, τόν ύψούμενον υπεράνω τών κυανών τουτών νήσων. Κατά τάς βραχείας παύσεις του πυροβολικού μία κραυγή ήκούετο προερχομένη έξ εκείνων οίτινες έφόνευον καί εκείνων οίτινες έπιπτον, και νεφέλη καταστροφής περιεκάλυπεν άπροσδοκίτως τό άπόροπτον συμβάν με'χρι της στιγμής καθ' ην βόρειος άνεμος επνευσεν εκ της θαλάσσης διαλύσας τά πυκνά νέφη του καπνού της μάχης, και τότε νίκη νίκης. Διότι, ως τό έπεριμε'νομεν, τρία μονόκροτα του Αλγερίου έδραμον προς βοήθειάν μας, άλλα μετ' ολίγον ό απεχθής σταυρός έλαμψεν όπίσθέν μας, έμπροσθεν, εις τό μέσον και περίξ. Και τό μοιραίον τουτό σημείον απέξήρανε οιά τών άκτίων του τήν δύναμιν εις τάς μουσουλιμανικές καρδιάς, ως ό ήλιος απορροφά τήν δρόσον. Τί περισσότερο ακόμη ; Έτράπημεν εις φυγήν. Ή φυγή μας έφωτίσθη (εις τήν λάμπιν αυτήν ώχρίασεν ό ήλιος) υπό τών καιομε'νων πλοίων μας, τινά έκ τών οποίων διετήρουν τό καταστρεπτικόν πυρ και μέχρις αυτής της επιφανείας τών υδάτων, άλλα άνετινάχθησαν εις τόν άέρα και άλλα βαρέως ακίνητα έβυ-Οίσθησαν και αί κραυγαι τών θνησόντων συντρόφων μας αντηχούν φερόμενα; ταχε'ως και μακράν υπό του άνέμου. Έννε'α χιλιάδες άπωλέσθησαν. Συνητήσαμεν κατά λεγεώνας τους γύπας εξορμώντας μετά κραυγών έκ τών νεφλοσκεπών κορυφών των. Έπέπεσον έν μέσω του θειώδους καπνού της μάχης και έπεκάθισαν άλληλοδιαδόχως επί εκάστου έπιπλέοντος πτώματος εκείνων τούς οποίους ήγαπώμεν. Εϊδομεν τά θαλάσσια τε'ρατα όρμώντα εις τό δειπνον. Ή χαρά αφύπνισε τούς άφωνους κατοίκους τών βυθών της θαλάσσης και ό φρικαλε'ος λιμός άφηκε τό έν τω Ωκεανώ άντρον του ίνα ένωθή μετά του πολε'μου, μέ ήμας και μέ τήν άπελπισίαν.

Πρώτον ήμυόριον.

Έκει όπου οι βράχοι περικυκλούσι τήν θάλασσαν του Αιγαίου και άντηχούσ; τούς παιάνας ανδρών ελευθέρων, εκεί ποθώ να τρέξω κήρυξ θορυβώδης τής Νίκης. . .

Δεύτερον ήμυόριον.

*Ω Βασιλεϋ, δύνασαι να δέσμευσης το νέφος και τήν βροχήν ; Δύνασαι να άλυσιδέσης τήν άστραπήν κα'; τήν θύελλαν;

Χορός.

*Ω Δουλεία, σύ. . . ήτις φονεύεις τά άνθη, και άφίνεις γυμνάς τας άκανθας των. Τό ψηλάφημά σου άπετύπωσεν επί τών μελών τουτών της σφαγίδα του εγκλήματος. Τά μέτωπα

ταύτα οερούσι τήν άτιμωτικήν στεφάνην, άλλ' ή καρδιά ελευθέρα και ή ψυχή ατάραχος περιφρονουσι τήν δύναμιν σου.

Πρώτον ήμυόριον.

Γενηθήτω φώς. Ειπεν ή Ελευθερία και ως ό "Ήλιος ανατέλλων εξέρχεται τής θαλάσσης, άνέλαμψαν αί Αθήναι. . .

Δεύτερον ήμυόριον.

Άκούετε τήν παντοδύναμον πνοήν ; Υπό τας Όρφικάς στροφάς άναπηδώσιν έκ τών ερειπίων των τά Τιτάνεια τείχη. Τά άπεξηραμε'να της Δουλείας οστά φρικιώσι. Τό "Αργός, ή Κόρινθος, ή Κρήτη, άκούουσι, και έκ τών επί τών όσέων υψομένων θρόνων των δαίμονες και νύμφαι έπαναλαμβάνουσι τήν Άρμονίαν. . .

Πρώτον ήμυόριον.

Άκούω, ακούω. . . ως τόν συριγμόν πνέοντος άνεμου, ως τόν βρυχηθμόν αφρίζοντος Ωκεανού, ως τήν βροντήν προσεγγίζοντος σεισμού. . .

Χορός.

Ή μεγάλη του κόσμου εποχή άναγεννάται. Ο χρυσός αιών επανέρχεται. Ή γη, ως έρπετόν, ανανεώνει τά εφθαρμένα του χειμώνος ενδύματα. Ο ουρανός μειδία. Νέα Ελλάς περίλαμπρος εγείρει τας αιθέριες κορυφάς της. . . Μία Άργώ, μάλλον υπερήφανος, διασχίζει τήν θάλασσαν και/ίζουσα νέον θησαυρόν. Εις νέος Όρφεύς ψάλλε; ακόμη, άγαπα, κλαίει, και αποθνήσκει. Ακόμη μίαν φοράν έξ νέος Όδυσσεύς έγκαταλιμπάνει τήν Καλυψώ διά τήν πατρικήν του γήν. . . "Άλλαι Αθήναι θ' αναλάμψωσι, και εις τούς αέλλοντας αιώνας Οά κληροδοτήσωσιν, ως χρυσίζουσα Ήλιου δύσις, τήν επανατέλλουσαν λάμπιν των. Και θά άφίσωσιν, άφοϋ τίποτε τόσον ωραίον δεν δύναται να είνε αιώνιον, πάν ό,τι ή γη δύναται να λάβη κα'; ό Ουρανός να δώση. . .»

Δεν δύναται τις να ανάγνωση τήν *Ελλάδα* χωρίς να έκπλαγή έκ τής όμοιότητος αυτής προς τούς *Πέρσας* του Αισχύλου. Τά δραματικόν διαφέρον είνε τόσον άπλοϋν, άλλα και τόσον ύπέροχον, τόσον φοβερόν. Ή αλληπάλληλος άφιξ; αγγελιαφόρων κοιμιστών θλιβερών ειδήσεων, ή επίκλησις Μωάαεθ του Β' υπό του Άχασβε'ρου, ή απελπισία του τυράννου, ή τόσον θαυμασίως αντίθετος ύπόκρισις του διπλού χορού τών αιχμαλωτίδων Ελληνίδων και Όθωμανίδων μας μεταφέρουσι σχεδόν επί τής σκηνής τών Αθηνών. Τί «*Ελλάς*» είνε τό κατ' έμπνευσιν προαίσθημα του τελικού θριάμβου του ελληνικού πνεύματος, δηλονότι του πνεύματος του Προμηθέως κατά τής βαρβαρότητος όλων τών θρησκευτικών φανατισμών και όλων τών κοινωνικών τυραννιών. Υπάρχει έν τω δράματι τουτό, όπου τόσον εναρμονίως συμπλέκεται τό ιδεώδες μετά του πραγματικού, ή ιστορία μετά του οράματος, μεγαλειον παράδοξον, όπερ φέρει τόν ίλιγγον εις τό πνεύμα και σας μεταφέρει πολύ μακράν του στενού θεάτρου τής δράσεως, εις τας μάλλον άπωτέρας σφαίρας της σκέψεως κα'; του ονειρου. Αισθάνεται τις εις τας σελίδας του *Ποήματος* τουτού όλην τήν γιγαντώδη σύλληψιν, ην ό ποιητής έσκέπετο κατ' αρχάς να πραγματοποιήση ολόκληρον, άλλα τήν οποίαν εγκατέλειψε βραδύτερον διά να πλήξη ταχύτερον και ισχυρότερον τήν λαϊκήν φαντασίαν. Άλλ' άν ή «*Ελλάς*» δεν έσχε τότε έν Αγγλία τόν ποιητικόν θρίαμβον, ούτινος ήτο άξια, παρήγαγεν όμως έτερον αποτέλεσμα, όπερ ήθελε παρηγόρηση τόν ποιητήν έκ τής αδικίας ταύτης τών συμπολιτών του, άν ήθελεν έπιζήση και λάβη γνώσιν αυτού. «Είνε αδύνατον να εκφράσω, λέγει ό Μέδουϊν, πόσον τό δράμα τουτό του Σέλλεϋ και ό ενθουσιασμός αυτοϋ διά *τι,Τ'Ελλάδα* επέδρασαν επί του *Βύρωνος*, όπως άποφασίση να άφιερωθή ολόκληρος εις τό ελληνικόν ζήτημα»

M. I. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΓ

ΑΠΟ ΤΟ ΓΚΙΟΥΛΙΣΤΑΝ ΤΟΥ ΣΑΑΔΗ

Η ΑΓΑΠΗ ΤΗΣ ΝΗΟΤΗΣ

Τ'ό παραμν&ι τό λαλεί: πώς μιά φορά έ'νας γέρος μιά όμορφονιά παντρεύθηκε στις Δαμασκού έ'να μέρος. Τριαντάφυλλα τής σκόρπισεν απ το ταβάνι ως χάμου α τήν κάμαρα τον γάμον και πλάι της, στον πόντου του τά πλούσια τά παλάτια, κολλούσε πάνω της τον νον και του κορμού τά μάτια.

Νύχτες βαθειές δεν άφησε τό μάτι τον να κλείση' και με κουβέντες γελαστές και μέ κρηφομιλήματα αγάλια αγάλια ελόγιαζε μ αυτά να τήν κερδίαη κι αγάπες ήλιζε ζεστές και τρέλλες και φιλήματα.

Κ' έτσι τής λέει μιά νυχτιά : 'Ωσάν έσένανε άλλη τέτοιο δεν έ'χει ροιζικό και τύχη πειδ μεγάλη" γιατί σε γέροντα έπεσεσ πολύξερου τό χέρι, 'ιον ειδε τον κόσμο, τό ζεστό σάν και τό κρύο τό νοιώθει, τί είναι καλό και τί κακό και τί είναι πιατι ξερει -και τής αγάτης έμαθε τό νήμα να τό κλώ&η. Είνα γλνκός, καλόγνωμος, γομάτος καλωσώνη, είναι σοφά τά λόγια του που σάν τό μέλι χύνει.

"Όσο μπορώ ύ-ενά δεθώ μαζύ σου και φαρμάκια να μέ ποτίσης, και γι αυτό δέν θά σου κρύψω κάκια. Κι αν είναι πάλι ζάχαρι τό γιόμα σου, — αχ ! πείσου, τή σφάζω τή γλνκειά ζωή που κρύβω και ταισον.

Σκλάβα φτωχιά δέν έπεσεσ σε κούφιο παλληκάρι, μέ δίχως κρία και άπιστο και φεύτη και ζηλιάρη, που νάγγι πόθο άλλιοώτικο κάυε στιγμή κι ακόμη μιά γνώμη δέν έγέννησε γεννά καινούρια γνώμη, κάυε βραδνά ο άλλη φωληά που γέρνει τό κεφάλι, και κάθε μέρα που περνά του φέρνει αγάπην άλλη.

ΟΙ νηϊ λογιάζονται όμορφου κι αφράτοι και αγγελοϋδια, όμως δέν είναι αληθινοί και τίμοι στην καρδιά. Αλή δίνης πίστι στ' άηδοιοϊ' τά ψεύτικα τραουόδια : Άπ ώρας σ ώρα τά σκορπά σ' άλλιοώτικη ροδιά.

Μονάχα οί γέροι ζουν σεμνά, μέσ' σ' τ'ν αλήθεια πρώτοι" τούς λείπει ι) τρέλλα, αυτο τό φώς δπου σκορπίζ' ή νηότη.

ΑΠΟ ΤΟ ΓΚΙΟΥΛΙΣΤΑΝ ΤΟΥ ΣΑΑΔΗ

Γύρευε πάντα, πήγαινε με τον καλύτερό σου τή συντροφιά του λόγιαζε ατίμητη, χρυσή, γιατί ινά χάσης άδικα, καϊμένη, τον καιρό σου αν είναι ως εια εσ!

Και λέει δ γέρος με κανμόν ακόμη: «Τόσα, τόσα τής είπα λόγια σαν αυτά μέ τή γλυκεία μου γλώσσα, που ανέμελος {θαρρούσα, πώς έπεσε στα δίχτυα μου και σιλάβα τήν κρατούσα.

Ξάφνου μέσ' άπ' τήν άπονη καρδιά της μια φορά ξεχύνει μαύρο στεναγμό και λέει λυπητερά : — « Μού'τες πολλά μά δλα σου τά λόγια τά χαμένα μέσ' σ' του μυαλού μου τή σωστή τήν ίσα ξυγαριά δέν έχουν βάρος ποιότερο ούτε δραμιού για μένα άπ' ενα λόγο πού άκουσα από γιαγιά γρηά : «Κόρη μου, κάλλιο νά μπιχθη ατά στήθια σου τοξάρι, παρά μέ γέρο στο πλευρό νά ζήσης ξεκουτιάρη».

Γυναίκα πού θωρεί ή φτώχεια μπροστά της μαραμμένο τού άνδρα της τάχρηστο κορμί, σάν νηστεμένα χείλια, είναι σάν νάχη συντροφιά μπροστά της πεθαμμένο, πού νά χόρταση δέν μπορεί του πούρου της τή ζήλεια.

Σμύρνη 1902.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΟΝ ΤΩΝ ΘΕΑΤΡΩΝ

Η ΑΓΑΠΗ ΤΗΣ ΝΗΟΤΗΣ

Γυναίκα πού σηκώνεται άπ' τ' άνδρα της τό πλια μέ πέρα και μαράζι, τό σπιτικό της θά τό ίδή καινάς νά τό σπαράξη κι ή γρίνια 'θά τό φάη.

Τέτοια ζωή, κοντολογής, ζωή δέν είναι' σβύνει' και μόν' ή χώριαι σ' αύτη θανάτου γλόκα δίνει' γιατίό σάν πέρασ' ό καιρός, πού πρέπει ή κάθε χήρα νά περιμένη, για νά βρη καινούργια πάλι μοίρα, αυτή μ ενα πεντάμορφο πανδρεϊύθη παλληκάρι, φτωχό, σελιηρό, κακίγνα>μο, — μά /ιέ κρυμμένη χάρι. Κ' ήταν πολλά τά βάσανα κ' ή τυραννία κ' οί πόνοι' μά εκείνη δέν τά λόγιαζε κ' έλεγε πάντα μόνη : «Ευλογημένος δ θεός ! 'Εγλύτωσ' άπ' τά βάσανα, ενρήκα τώρα τή χαρά κι άπ' τή ψυχή μου ανάσασα».

Τί για τά μένα ή κάκια σου κ' ή μάννα σου κ' ή ζήλεια · "Έχεις αγγέλου πρόσωπο και ζαχαρένια χείλια. Και ποιο γλα'κειά 'ναι ή κόλασις, αγάπη μου, μαζί σου, παρά μέ Άλλον ή πιερή ζωή τού παραδείσου'.

Ή μυρωδιά τού κρομμυδιού στις ώ/ιορφης τό στόμα καλλίτερη 'ναι αλήθεια, άπ' τού γλυκού τραντάφυλλου τό μύρο και τό χρώμα σ' τής άσχημης τά στήüεια.

Σμύρνη 1902.

ΜΙΧΑΗΛ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝ ΤΗι ΝΕΩΤΕΡΑι ΕΛΛΑΔι

Ή Κέρκυρα όμως, ή πρωτεύουσα του Ιονίου πελάγους, μείνασα υπό τους Ενετούς, ήδυνήθη νά εξακολουθήση νά σκέπτηται καί περι' θεάτρου καί περι' αναπτύξεως τής υποκριτικής τέχνης και τής μελοδραματικής.

Ή Κέρκυρα ήτο από πολλού υπό τήν σκέπην τού ενετικού Λέοντος.

Ευθύς ως οί Κερκυραίοι είδον ότι το βυζαντινόν κράτος έβαινε προς τον όλεθρον. έσκέφθησαν τους κινδύνους ους διέτρεχεν ή νήσος, καί απεφάσισαν ακουσίως νά υποβληθώσιν εις τήν προστασίαν τής ισχυράς Ένετίας, διό τήν 28 Μαΐου τού έτους 1386 ύψωσαν τήν ένετικήν σημαίαν, μιμηθέντες τούς προγόνους αυτών, οίτινες, όπως σώσωσι την νησον από καταστροφάς, δια πρέσβων είχαν ομοθύμως ζητήσει τών Ρωμαίων τήν τε φιλίαν και προστασίαν.

Ή Βενετία δεσπόσασα επέβαλε και εις τήν Κέρκυραν επισήμως ή λεληθότως και πολλά τών βενετικών ηθών καί εθίμων. Η Κέρκυρα ήτο άλλως και ή πρωτεύουσα τών λοιπών νήσων και συνεπώς διέμενον αί άρχαί καί πολλοί ξένοι. Επίσης δε ή κερκυραϊκή αριστοκρατία ήτο έν τη άκμή της.Ή Κέρκυρα ήτο κέντρον. Εθεωρείτο ή κλεις του Άδριατικού κόλπου.

Ο περιλάλητος Ενετός Σεβαστιανός Βενιέρος έγραφε τη 1 Ιανουαρίου τού έτους 1551 τή Κυβερνήσει αυτού, διτι : « ή Κέρκυρα είνε ή πύλη τού Άδριατικού κόλπου, ή Ζάκυν»θος ό οιάπλ,ους όλων τών πλοίων τής Ανατολής, ή Κρήτη » τό έπισημότερον μέρος τής Ανατολής καί ή Κύπρος ή διαφύ»λαξις τών πλοίων καί τού δασμου τού άλατος τής στερεάς».

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΟΝ ΤΩΝ ΘΕΑΤΡΩΝ

Ή καλή κοινωνία τής Κερκύρας συνίστατο από τούς Κερκυραίους αριστοκρατικούς, από τούς ευγενείς Ενετούς καί από ξένους. Τό εσπέρας συνηθροίζοντο εις τās άριστοκρατικās οικογενείας καί διήρχοντο τās ώρας παίζοντες, χορευόντες ή συνομιλοϋντες.

Είχεν εισαχθή ή έν ταίς οικίαις παράστασις τών κωμικών σκηνών, ονομαζόμενων *Momaria* ή *Bombaria* *. Κατ' αρχάς ή ενετική αύτη απαγγελία όλως αστεία έγινετο μετά τούς γάμους ή μετά τά γεύματα, έπειτα έγινετο εις τās συναναστροφάς και ακολούθους και εις δημοσίας πλατείας. Ή παράστασις αύτη ήτο δαπανηρά.

Δια νά λάβη ό αναγνώστης ιδέαν τής παραστάσεως ταύτης τής *Μωμάριας* ή *Βομβάριας*, περιγράφομεν τήν παρασταθείσαν δημοσία, έν τη πλατεία τού άγιου Μάρκου, τήν πέμπτην τής τελευταίας εβδομάδος τής απόκρευ του έτους 1532. Έφαινετο κατά πρότον ή θεά *Αθηνά* καθήμενη επί όφεως, Οσπς τήν έσυρε κρατούσαν εις τήν μίαν χείρα τήν δα και εις τήν άλλην έν [ίββλιον. Παρηκολουθείτο υπό τής *Δικαιοσύνης* καθήμενης επί έλέφαντος. Επειτα ήτο ή *Όμόνοια* επί πελαργού καθήμενη κρατούσα εις τήν μίαν χείρα τό σκήπτρον καί εις τήν άλλην τήν σφαιράν."Οπισθεν έφαινετο ή *Νίκη* έπιππος ίχουσα το σκήπτρον, τό ζίφος καί την ασπίδα. Παρά ταύτη ήτο ή *Ειρήνη* =πί αμνού καθήμενη έχουσα τό σκήπτρον περικεκαλυμαένον μετά κλάδου έλαιας. Ετρεχε κατόπιν ή *Αφθονία* καθήμενη επί όφεως και έχουσα τās χείρας πλήρεις σιτηρών. Η αλληγορική αύτη πομπή είχε κατά μέτωπον τήν *Αμάθειαν* επί όνου, τήν *Βίαν* επί οφεως. τον *Άρην* και τήν *Πενίαν* επί κυνός έχουσαν τό κέρας τής αφθονίας πλήρες άχυρου.

Μεταξύ των, αί δύο αύται στρατιαί, ούτως ειπείν, συνεπλέκοντο καί ή Νίκη έμειδία προς τήν *Ειρήνην*, τήν *Όμόνοια*, τήν *Άφθονίαν*. Μετά τήν αλληγορικήν ταύτην παράστασιν έτελοϋντο διάφοροι χοροί.

Εις τās οικίας σүн τω χρόνω έδιδάσκοντο κωμωδίαι και άματα, έγινοντο δέ και άπαγγελίαι. Οί Ενετοί έτέρποντο εις παραστάσεις έχουσας έλληνικήν τήν ύπόθεσιν, διό οί ενετικοί δραματουργοί προσεπάθουν νά εύχαριστήσωσ; τό κοινόν. Λόγου χάριν ό ρηθεις ενετός λόγιος, ό *Dolce*, όστις έγεννήθη τω 1508 καί απέθανε τω 1566, μετέφρασεν εις στίχους τού Σενέκα τās τραγωδίας : *Αγαμέμνονα, θνέατην, Τρωάδας, Οιδίποδα, Ήρακλήν μαινόμενον, Μήδειαν, Ίπόλυτον, θηβαίδα*, τού Εϋριπίδου τήν *Έκάβην* Επίσης δέ συνέθεσε καί πρωτοτύπουσ τραγωδίας, έν αίς καί τήν *Αιδό*, τήν *Τριγένεια*, τήν *Τοκάστην*.

Πασών τών διασκεδάσεων τών Ενετών ή καλλίτερα ήτο τό θέατρον. Ούτω κατά τον δέκατον έβδομον αιώνα ύπήρχον εις τήν Βενετιάν δεκαέξ θέατρα. Συνεπώς οί έν Κέρκυρα μένοντες ενετοί εύπατριδίαι ήθελον τήν διασκεδασιν ταύτην.

Εν Κέρκυρα ή κοινωνία όλως προώδευεν. Ήτο ανάγκη ώρισασένον κέντρων συνεντεύξεων, διασκεδάσεων, και συναλαβον τήν ιδέαν τής ιδρύσεως τεσσάρων λεσχών. Η πρώτη ήτο τών ενετών πατρ'./ιων. ή δεύτε'ρα τών κερκυραίων πατρικίων, ή τρίτη τών άξιωματικών τού στρατού και ή τέταρτη τών αξιωματικών τού ναυτικού. Άλλ' έν τή τελευταία ταύτη λέσχη ό ιδρυτής, ως πρακτικός ενετός, έρόττεινε νά διδάξη καθ' εκάστην έν τή αιθούση τής λέσχης εις τούς δοκίμους καί μαθητάς τής ναυτικής τήν ναυτικήν έπιστήμην. Αφού ή Ένετία απώλεσε τήν Κύπρον, τήν Κρήτην και τήν Πελοπόννησον, ή Κέρκυρα ήτο το κέντρον τής ναυτικής ενετικής

Εν Κέρκυρα ή κοινωνία όλως προώδευεν. Ήτο ανάγκη ώρισασένον κέντρων συνεντεύξεων, διασκεδάσεων, και συναλαβον τήν ιδέαν τής ιδρύσεως τεσσάρων λεσχών. Η πρώτη ήτο τών ενετών πατρ'./ιων. ή δεύτε'ρα τών κερκυραίων πατρικίων, ή τρίτη τών άξιωματικών τού στρατού και ή τέταρτη τών αξιωματικών τού ναυτικού. Άλλ' έν τή τελευταία ταύτη λέσχη ό ιδρυτής, ως πρακτικός ενετός, έρόττεινε νά διδάξη καθ' εκάστην έν τή αιθούση τής λέσχης εις τούς δοκίμους καί μαθητάς τής ναυτικής τήν ναυτικήν έπιστήμην. Αφού ή Ένετία απώλεσε τήν Κύπρον, τήν Κρήτην και τήν Πελοπόννησον, ή Κέρκυρα ήτο το κέντρον τής ναυτικής ενετικής

[[]* Αί λέξεις αύται είνε ελληνικής καταγωγής. Ή πρώτη είνε εκ τής *Μόμαρ* και *Μόμος*, ή δευτέρα εκ τής Βοαβωνάριον τών Βυζαντινών. Ή ενετική λέξις *Bomba*, δήλοι άστείο[ΑΟς, έαπαίγ-μας ως αί λέξεις bomba, baia.
]

δυνάμεως της Ανατολής. "Άλλως τε έν Κέρκυρα ύπήρχον εις Γουβιον ναύσταθμοι καί έκτεταμένα άποθήκαι διά τον στόλον. Εις τον κόλπον τούτον, όστις ήτο πολεμικός λιμήν, από τού 1716 είχαν αρχίσει μεγάλαι έργασίαι.

Αί λέσχαι ιδρύθησαν τή άδεια τής Κυβερνήσεως, και άπηγορευέτο αυστηρώς πάσα έν αύταις πολιτική συζήτησις ή κρίσις περι τών πεπραγμένων και τών άποοάσεων τής Βενετίας. Έν ταίς λέσχαις έπρεπε νά εινε τά δωμάτια τού παιγνιδιού, τών συζητήσεων και τού αναγνωστηρίου. Έπρομηθεύοντο τās εκ Βενετίας εφημερίδας. Τό κάπνισμα έπετρέπετο μόνον εις ιδιαίτερον δωμάτιον, εις τό *καπνιστήριον*. Κάτωθεν τής λέσχης ήτο τό καφενεϊον, τού όποιου ό κάτοχος ελάμβανε μισθόν μηνιαιον και είχε δωρεάν δωμάτια προς κατοικίαν εις τήν ιδίαν λέσχην, ής ήτο και ό φύλαξ. Ύπεχρεϋτο Ομως νά προμηθεύη τά παιγνιόχαρτα και νά φροντίση διά τον φωτισμον ιδίας δαπάναις. Ή εφορία συνίστατο εκ τού προέδρου, του ταμίου και τού έπιυ.ελητού, Οσπς έπρεπε νά φροντίση δΓ όλα, προκειμένου περι χοροεσπερίδω ή περι γεύματος ή άλλης διασκεδάσεως.

Εις τās λέσχας έγινοντο και παραστάσεις.

Κατ' αρχάς δέν έπετρέπετο ή είσοδος εις τās γυναικάς. Μεταξύ των διασκεδάζον οι άνδρες. Ακολούθως επετράπη εις τό ώραϊον φύλον νά συμμετάσχη, και ούτω τά γεύματα, οί χοροί, αί συναυλία:, αί διδαχαι τών δραμάτων ήσαν μάλλον ευχάριστα, διότι ή γυνή είνε εκείνη, ήτις στολίζει και ζωογονεί. Αί κόρα; όμως δέν μετε'βαινον.

Εν Κέρκυρα ή κοινωνία όλως προώδευεν. Ήτο ανάγκη ώρισασένον κέντρων συνεντεύξεων, διασκεδάσεων, και συναλαβον τήν ιδέαν τής ιδρύσεως τεσσάρων λεσχών. Η πρώτη ήτο τών ενετών πατρ'./ιων. ή δεύτε'ρα τών κερκυραίων πατρικίων, ή τρίτη τών άξιωματικών τού στρατού και ή τέταρτη τών αξιωματικών τού ναυτικού. Άλλ' έν τή τελευταία ταύτη λέσχη ό ιδρυτής, ως πρακτικός ενετός, έρόττεινε νά διδάξη καθ' εκάστην έν τή αιθούση τής λέσχης εις τούς δοκίμους καί μαθητάς τής ναυτικής τήν ναυτικήν έπιστήμην. Αφού ή Ένετία απώλεσε τήν Κύπρον, τήν Κρήτην και τήν Πελοπόννησον, ή Κέρκυρα ήτο το κέντρον τής ναυτικής ενετικής

Αί έν ταίς λέσχαις καί έν ταίς οικίαις διασκεδάσεις δεν ήρκουν διά μίαν κοινωνίαν ως τήν κερκυραϊκή ν. Παρητηρήθη ή απόλυτος ανάγκη και δημοσίων διασκεδάσεων διά τās κοινωνικās ιδίωσ εκείνας τάξεις, αιτινες δεν είχαν ε'σοδον εις τās λέσχας. "Επειτα ή αριστοκρατία εκλειε τās θύρας εις τούς πλουσίους και μεγαλέμπορους, άν δέν ήσαν εγγεγραμμένοι εις τήν χρυσήν βίβλον, άν δέν εξέίχον διανοητικώς. Κατά τούς χρόνους εκείνους τά πλούτη δέν είχαν τήν δύναμιν νά έπιβληθώσιν επί τήν εύγένειαν τής καταγωγής και επί τās ξεχουόσας διανοίας.

Εσκέφθησαν λοιπόν αξιωματικοί και ή κερκυραϊκή νεολαία νά ιδρύσωσι θέατρα, εις ά νά διαχθώσι κωμωδίαι. Ήτο ή πρώτη φορά καθ' ήν ό έπιθυμών και εκ τής τελευταίας κοινωνικής τάξεωσ ήδύνατο νά μεταβή εις τό θέατρον άντ'ι μικρού νομίματος.

Εις προοδεύουσαν κοινωνίαν, και δη πρωτεύουσαν, από ημέρας εις ημέραν αναφαινονται αί ελλείψεις. Αί λέσχαι δέν ήρκουν. "Εγεινεν έν κοινόν συνεντευκτήριον τής καλής κοινωνικής τάξεωσ ηνωμένης, διά νά είνε αληθές ενδιαίτημα συσκέψεωσ, διά νά φοιτώσιν άνδρες ποικίλης μαθήσεωσ και γνώσεωσ και νά χρησιμεύση ως τόπος άμα δέ προς ψυχαγωγίαν και τέρψιν. Ούτως οί εύπατριδίαι προυκάλεσαν, τω 1663. διάταγμα δουκικόν προς οίκοδόμησιν, δαπάναις τής κοινότητος, **Στοάς**, ήτις έκαλείτο Ιταλιστ'ι *Loggia* και κοινώς τότε *Λούντζα*. Ή εργασία ήρξατο αμέσως, τω 1663, επί τη 'ν' *Λι*: ωραίου σχεδιογραφήματος, άλλ'ένεκα τής μεγάλης δαπάνης ή εργασία δέν έβαινε γιγαντιαίοις βήμασιν, αλλά παρήλθον πολλά έτη προς περάτωσιν.

Ως θέσις προς οίκοδόμησιν του ωραίου κτιρίου έξελέγη ή *Cale dell' acque*, ή νύν *δδός Εγγενίου Βουλγάρωσ*, μία τών κεντρικωτέ'ρων και ωραιότερων οοών τής πόλεωσ.

Ή **Στοά** επέτυχε λαμπρά τού σκοπού της. άλλ' έσχε και τās περιπέτειας της. Οτε τω 1718 συνέβη εις Κέρκυραν ή τρομερά άνάφλεξις της πυριτιδαποθήκης ένεκα κερανουού και επέφερε μενάλας ζημίας και πολλούς θανάτους, ή Κυβ'ερνησις κατέλαβε τήν **Στοάν**, όπως χρησιμεύση διά δημοσίαν άποθήκην διπυριτου. Άλλά μετά παρέλευσιν ολίγου χρόνου

εδόθη εκ νέου τή πόλει, διά να γείνῃ το ενδιαίτημα των αριστοκρατικών, των άρχων και των επισήμων ξένων.

Τά λαϊκά μικρά θέατρα δεν ήσαν άξια δια πόλιν οία η Κέρκυρα. Ήτο καιρός να σκεφθώσι περί ιδρύσεως επισήμου θεάτρου. Τω 1720 ο Στόλαρχος τή έπινεύσει και του γενικού κατά θάλασσαν προβλεπτού Ανδρέου Κορνερ κατέλαβε τήν **Στοάν**, ή όποια καταλλήλως διασκευασθείσα μετετρέπη εις θεάτρον. Ο Στόλαρχος ανέλαβε τήν μέριμναν και τήν προστασίαν αναλώμασι του στόλου και από του έν Γουβίω ναυστάθμου έλαβε τήν ξυλείαν διά τήν κατασκευήν των θεωρειών, της σκηνης και των καθισμάτων. Ο κύριος σκοπός φαίνεται δτι ήτο να ύπαρχη και θεάτρον προς θέλξιν του στόλου του συνήθως διαχειμάζοντος έν καιρώ ειρήνης εις τήν Κέρκυραν. Η πράξις του Στολάρχου και του Γενικού Προβλεπτού έθεωρήθη αυθαίρετος παρά τής Κοινότητος, ήτις είχε το δικαίωμα επί τής **Στοάς**. Έγένοντο συνεπώς αι δέουσαι διαμαρτυρήσεις διά τον **σφετερισμον** και ούτω τω 1728 ο Γενικός Προβλεπτής Μάρκος Αντώνιος Διέδος δι' αποφάσεως του απεφάνθη ότι ή Μόλις είνε ή κυρία τής **Στοάς**, και ήθελεν εις τό έξης εισπράττει εκ του θεάτρου ένοίκιον. «Άλλά τέλος» δΥ εξωδίκω συμφωνίας εύσκόπως παραδεξαμένη συμφηφισμόν προς τε τήν άξίαν τής ύπο του Στολάρχου καταβληθείσης ξυλείας επί τή κατασκευή των θεωρειών και τά έξοδα τής εις τό θεάτρον καθόλου διασκευής, κατήλθεν εις συμβιβαστικήν τής διενέξεως λύσιν, έφ' όρω του να προνοή μεν αύτη ιδίως αναλώμασι περί τής διαρκούς συντηρήσεως του κτιρίου, να διατελή δέ απόλυτος κυρία και των θεωρειών * ι.

Εις τό θεάτρον παριστάνοντο κατ' αρχάς δράματα, ιλαροδράματα και κωμωδία. Άλλά τω 1733 εισήχθη κατά πρώτην φοράν το μελόδραμα. Επί τώ ευχαριστώ τή πόλει τούτω γενομένω υπό τής Κοινότητος καταλλήλως διεσκευάσθη τό θεάτρον. Προ τριών ετών είχαν τειχισθή και τά κενά των πέντε τόξων προς τήν μεσημβρινήν πλευράν.

Ο στόλαρχος ήτο ο αστυνόμος του θεάτρου και είχε τήν γενικήν διεύθυνσιν και τον τίτλον *Preside del Teatro*. Διέθετε τά θεωρεία, εφρόντιζε διά τας ηθοποιούς και αοιδούς, διά τήν όρχήστραν.

Ο ίδιος εισέπραττε τά χρήματα των θεωρειών και έπλήρωνε τούς καλλιτέχνας. Ο εργολάβος *impresario* εισέπραττε μόνον τας άπολαβάς τής εισόδου, αιτινες έχρησίμευον διά τας καθημερινάς δαπανάς.

Εκ των μουσικών του ναυτικού και του στρατού και των φιλοτέχνων Κερκυραίων άπρητιζέτο ή **ορχήστρα**.

Η έναρξις των παραστάσεων έγένετο τήν ήμέραν του Άγιου Στεφάνου επισήμως. Μετέβαινον έν σολή όλα αι άρχαι και οι έν τέλει. Τό άνθος τής κοινωνίας παρευρίσκετο. Το θεάτρον ήτο εκτάκτως φωταγωγημένον. Ο στόλαρχος προσέφερεν εις τας αρχάς, εις τούς έν τέλει και εις τά εκλεκτότερα τής κοινωνίας μέλη αναψυκτικά.

Κατ' αρχάς, οι άνδρες μόνον μετέβαινον εις τό θεάτρον. Ακολούθως επετρέπη εις τας υπάνδρους και τέλος εις τας κόρας. Άλλά τό ώραίον φύλον δέν μετέβαινε και διά να σολίση το θεάτρον, άλλα μόνον οιά να διασκεδάσει.

Δήλα δη δέν μετέβαινον εις ανοικτά θεωρεία, άλλ' εις ιδιαίτερα, κεκλεισμένα μετά κιγκλιδώσεων. Έπειτα κατηγοήθησαν αι κιγκλιδώσεις και μετέβαινον μετά προσωπίδων. Επί τέλους εδόθη ή ελευθερία και ήδύναντο αι γυναίκες να παρευρίσκωνται εις τό θεάτρον άνευ προσωπίδων και να έπιδειξωσι τά κάλλη των και τά πλούτη των. Τήν ελευθερίαν ταύτην δέν είχαν όμως αι κόραι.

Ο περιορισμός ούτος των γυναικών δέν ήτο μόνον εις τήν Κέρκυραν, άλλα και έν Βενετία, ένθα μόνον αι ζένοι γυναί-

Α. Σ. Βροκίνη. Περί τής οικοδομής τής έν τώ Κεοκνο. άστει Στοάς κλ. Κέρκυρα 1901.

κες είχαν τήν ελευθερίαν να μεταβώσιν [εις τό θεάτρον άνευ προσωπίδων.

Ας διηγηθώμεν σχετικόν έπεισόδιον, δπερ συνέβη έν Ένετία. Η πατρικία Καικιλία Θρών μετέβη εις τό θεάτρον άνευ προσωπίδος. ένω ο παρακολουθών αυτόν υπηρέτης, ή ως ελέγετο *cicisbeo*, έκαλύπτετο διά προσωπίδος. Ο θυρωρός τήν διέταξε να καλυθή κατά τον νόμον διά τής προσωπίδος, άλλ' ή πατρικία Ένετίς άγερώχως εισελθούσα ειπεν :

— Είσαι τρελλός !

Αι δύο αύται λέξεις πολύ τής εκόστισαν. Τήν πρωίαν ο κλητήρ του Συμβουλίου των Δέκα τήν διέταξε να μη έξέλθη πλέον εις τον δρόμον άνευ νέας διαταγής !

Εις τό κερκυραϊκόν θεάτρον έχαιρε τις ελευθερίας. Εις τά θεωρεία εδέχοντο επισκέψεις. Έπετρέποντο τό παιγνίον και τά φαγητά. Τό αυτό συνέβαινε και εις τήν Ένετίαν. Ο Βιελ ιστορεί ότι τά ενετικά θεωρεία εφαινόντο ως *boudoirs* συνανατροφής και χρειάς τυχούσης εκεί και έτρωγον.

Η ενετική πολιτεία διά διαταγμάτων επέταττε τήν κοσμιότητα εις τά θέατρα. Έν διάταγμα του 1768 υπενθύμιζε σύν άλλοις, **δι ανοίγονται αι ιπύραι υεύτρον και οχι καταγωγίου**. Προηγούμενον διάταγμα του Συμβουλίου των Δέκα εθέσπισεν, **δι το μελόδραμα είνε υέαμα ώφελιμον και ινάγκαιον εις πάσαν πρωτεύουσαν**.

Κατά τήν μελοδραματικήν περίοδον παριστάνοντο ως επί τό πολύ έξ μελοδράματα και δώδεκα **μπαλέτα** και **παντομίαι**.

Κατ' έτος σχεδόν ήρχετο έξ Ιταλίας δραματικός θίασος μετά τό Πάσχα. Πολύ ήρέσκετο ο λαός εις τας κωμωδίας. Ός γνωστόν εις τας ιταλακάς κωμωδίας ήσαν πολύ έν χρήσει αι **προσωπίδες** του Αρλεκίνου, του Βριγέλα, του Πουλιτσινέλα, του Στενταρελου, του Μενεγίνου και άλλων, σύμβολα κακά τής ιταλικής διαίρέσεως.

Έν **Κέρκυρα** ήσαν κοιναί και προσφιλείς αι **προσωπίδες** του Ένετου Πανταλόνη, του Φλωρεντιανού Ταρνάγια, του Βολωνού δότηρου Βαλανσόνου και των βεργαμάκων Αρλεκίνου και Βριγέλα. Αι διάφοροι αύται ιταλικάι διάλεκτοι των ειρημένων προσωπίδων έτερπον τήν κοινωνίαν. Προυτιμώντο αι κωμωδίαι εις τήν ενετικήν διάλεκτον, διότι πάντες ήσαν εις θέσιν να έννοήσωσιν αύτας.

Εις τό θεάτρον έπεκράτει μεγάλη τάξις και ησυχία. Δωδεκάς στρατιωτών έμενον ως φρουρά τής εισόδου. Επίσης εντός του θεάτρου ήσαν και άλλοι στρατιώται επιβλέποντες.

Κατά τας άπόκρως έγίνοντο έντ'θεάτρω αι *cavalchine*, **καβαλιάναι**, ήτοι νυκτερινοί χοροί των μετημφιεσμένων. Οί χορευταί ήσαν όλοι *masqués*. Επί τής σκηνης ίστατο ή ορχήστρα. Άφήρουν όλα τά καθίσματα του θεάτρου και μόνον περίξ έθετον καθέκτας και ά χώρος όλος έχρησίμευε διά τον μετημφιεσμένον χορόν. Αι **καβαλιάναι** ήσαν ως ευεργετικάι εσπερίδες των αοιδών. Εις τον χορόν τούτον μετέβαινε και ο καλός κόσμος. Η ευεργετούμενη ή ο ευεργετούμενος ίστατο εις τήν εΐσοδον μετά δίσκου επί τής τραπέζης, επί του όποιου έρριπτον χρήματα ή δώρα. Αι εισπράξεις τής ευεργετικής ταύτης εσπερίδος ήσαν γενναία. Πολλάκις, αφαιρουμένων των εξόδων, εισέπραττον **δύο χιλιάδας φράγκων**.

Έν τώ θεάτρω εδίδασκον τραγωδίας και κωμωδίας ερασιτέχναι νέοι τής καλής κοινωνικής τάξεως τής Κερκύρας. Τό μέρος των γυναικών εδίδασκον νέοι άνδρες, διότι δέν επετρέπετο εις γυναίκα μη ήθοποιόν να πατήση τήν σκηνήν.

Εις τό θεάτρον επίσης συχνάκις έγίνοντο συναυλίαι υπό καλλιτεχνών ή φιλοτέχνων Κερκυραίων. Οσάκις Κερκυραίοι νέοι φιλότεχνοι έξετέλουν συναυλίαις, τό θεάτρον ήτο πλήρες μέχρις ασφυξίας.

Τό θεάτρον συνδέεται και μετά των άθλων των Έντων περιλαλήτων ανδρών.

Έν τή ανατολική πλευρά, κατά τον Αυγουστον του έτους 1691, έγένετο ή τοποθέτησις έν τω τοίχω του άνδριάντος

P. C. BELLEUSE

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΟΝ ΤΩΝ ΘΕΑΤΡΩΝ

του Φραγκίσκου Μοροζίνου του Πελοποννησιακού, ένεκα τών πολλών αυτού κατορθωμάτων χκί της εκ Γυμνίτισης εκδιώξεως των Τούρκων, οίτινες έξ αυτής εκπλέοντες παρηνώχλουν τήν νήσον. Ο Ενετός πολεμιστής είνε καθήμενος κρατών τήν ράβδον τής εξουσίας, έκατέρωθεν δέ τ'εσσαρες παιδες, οίτινες άγνωστον είνε τί παριστώσιν. Επιγραφή λατινική συνοδεύει τό μαρμάρिनον τούτο σύμπλεγμα. Εις τήν πρόσoψιν του θεάτρου έτέ'θη τω 1788 έτερα λατινική επιγραφή, προς τιμήν του Ενετού άρχιναυάρχου Άγγε'λου "Εμού, ένεκα τών έν τή Μεσογειώ νικών κατά τής αλγερινής πειρατείας.

Τά πράγματα έν τούτοις μετήλλασον και ή γεραιοτάτη τών πολιτειών, μετά τόσους αιώνας ένδοξου δράσεως, έπρεπε και αυτή νά λήξη! Ο Βοναπάρτης τώ 1797 τήν κατακτά δολίως και ούτω και αί Ιόνιοι νήσοι μεταβαίνουσιν εις τήν γαλλικήν δημοκρατικήν κυριαρχίαν. Επομένως τό κερκυραϊκό ν θε'ατρον είνε εκ τών πρώτων, εις τό οποίον αντήχησαν οί παιάνες τής ελευθερίας και τής ισότητος. Τόσον οί Κερκυραίοι είνε φίλοι του θεάτρου, ώστε κατ' αυτάς τάς δεινάς τής νήσου στιγμάς, οπότε έπολιοροϋντο υπό του ρωσοτουρκικού συμμαχικού στόλου τω ιδίω έν λόγω έτει, ούδεμίαν έσπε'ραν έπαυσε τό θέατρον λειτουργούν, ένω προσεβάλλετο υπό τών βολών τών πολιορκούντων καθ' άπασαν τήν νύκτα.

*ψ-

Τό δημοτικόν τουτο κερκυραϊκόν θε'ατρον ονομάζεται του ***Άγιου Ιακώβου***, ως εκ τής πλησίον τής ομωνύμου Μητροπόλεως τών Δυτικών, είνε δε όχι μόνον τό άρχαιότατον τών έν Ανατολή θεάτρων, αλλά και έν εκ τών αρχαιοτέρων τής Ευρώπης.

Τό θε'ατρον τουτο κατά τό διάστημα τής αγγλικής προστασίας έδρασε σπουδαίως. Επίσης τότε ό Δήμος προσ'φερεν ως προίκα πρόσ συντήρησιν του θεάτρου ετησίως ***δέκα χιλιάδας δραχμάς***. Δια τής συνδρομής ταύτης τής τόσον γενναίας και διά τής εισπράξεως ήδύναντο οί εργολάβοι νά φέρουσιν εκ τής Ιταλίας τούς καλλίτερους καλλιτέχνας, όπως εκτελεσθώσιν επιτυχώς αί παραστάσεις μελοδραμάτων και διδαχθώσιν έντε'χνως τά δράματα.

Τήν τελευταίαν ήμέραν τών άπόκρων έπαυε τό μελόδραμα και μετά τό Πάσχα ήρχιζε τό δράμα ιταλικόν από διακεκριμένον πάντοτε θιασον έξ Ιταλίας.

'Άλλ' ή άξια του αρχαιοτέρου τούτου τών έν τή Ανατολή θεάτρων είνε και διότι έν αύτω έξετελέσθησαν τά πρώτα δοκίμια ελληνικών μελοδραμάτων και ότι από τών σκηνών ηκούσθησαν έν τή νεοελληνική φωνή δράματα φιλελεύθερα, δράματα ελληνικά και Οπ τό θε'ατρον συνδέεται και μετ' εθνικών αναμνήσεων και ότι ή κερκυραϊκή νεολαία φιλοτίμως έδίδασκεν επί τής σκηνής δράματα επιτυχώς τόσον, ώστε εθεωρούντο έξοχοι έραιοτέχναι και φιλότεχνοι. Τή 25 Ιανουαρίου του έτους 1817 τό πρώτον ενώπιον του Άρμοστοϋ Θωμά Μαίτλανδ έδίδαξεν ή κερκυραϊκή νεολαία τήν τραγωδίαν ***Πολυξένην*** του Άκωβάκη Ρίζου Νερουλού. Η επιτυχία τής καθόλου παραστάσεως έπηύξησε τον ζήλον τής νεολαίας άφ' ενός, άφ' ετέρου δέ και ό καλός κόσμος εύρισκε τέρψιν εις τά ελληνικά δράματα. Ούτως από τής σκηνής έδιδάσκοντο μεταπεφρασμε'να έξοχα δραματικά έργα τών Ιταλών και Γάλλων. Επίσης και αρχαία ελληνικά δράματα εις τήνκοινήν γλώσσαν προσεπάθησαν νάδιδάξωσιν.

Έν τούτοις ό ευεργέτης του ελληνισμού, ό αθάνατος Γυίλφορδ, ιδρύει τό τόνιον Πανεπιστήμιον. Από του 1824 έως του 1827 τό θε'ατρον λαμβάνει έν Κέρκυρα νέαν ζωήν, ζωήν θαυμαστήν. Οί φοιτηταί του Πανεπιστημίου, παρόντος του μεγαλόφωνος φιλέλληνος, έδίδασκον τά αριστουργήματα τής αρχαίας Ελλάδος. Συγχρόνως ήγωνίζετο εις δημοσίευσιν πρωτοτύπων δραματικών έργων και εις έμμετρους μεταφράσεις, αίτινες όλαι έδιδάσκοντο από τών κερκυραϊκών σκη-

νών. Η άναγέννησις του ελληνικού θεάτρου οφείλει πολλά και εις τον λόγιον Κερκυραίον βαρώνον Εμμανουήλ Θεοτόκην, όστις είχε κηρυχθή αληθής προστάτης τής ελληνικής σκηνής, όστις είχε γεννήσει μεταξύ τών νέων άμίλλαν υπέρ τής μελέτης τής ελληνικής γλώσσης δι' αγώνων, ών τά έπαθλα έξ ιδίων είχε καταβάλει !

Ο Λευκάδιος Ιωάννης Ζαμπέλιος γίνεται ό πατήρ τής νέας δραματικής τέχνης και τά έργα του χειροκροτούνται έν Κέρκυρα.

Συγχρόνως όμως εις μεταφράσεις έδιδάσκοντο αί τραγωδία του Βολταίρου, του Άλφιέρη, του Μεταστασίου, του Μόντη. Μάλιστα ό ***Αγαμέμνων*** του Άλφιε'ρη έμμέτρως μετεφράσθη εις τον αυτόν χρόνον υπό δυο λογίων, υπό του Πλάτωνος Πετρίδου, του ευεργέτου τής κερκυραϊκής νεολαίας, και υπό του Κερκυραίου Ιωάννου Πετρισοπούλου.

Και αί δύο αύται μεταφράσεις έξεδόθησαν εις τήν Κέρκυραν τω 1826.

Μεταξύ τών φιλοτέχνων και τής νέας ελληνικής σκηνής θιασωτών συγκατελέγοντο και νέοι διαπρεπείς.

Τώ 1834 λ.χ. ότε παρεστάθη ό ***Κωνσταντίνος δ Παλαιολόγος*** του Ζαμπελίου, τό πρόσωπον του βυζαντινού άρχοντος υπεκρίθη ό Ιωάννης Οίκονομίδης, ό γενόμενος έπειτα σοφός ελληνιστής.

Η έφεσις προς τήν άναγεννωμένην νέαν ελληνικήν σκηνήν παρεκίνησε και άλλους πολλούς εκ τών έν Κέρκυρα νά καταγίνωνται εις τήν δραματικήν τέχνην, έν οισ ό Νικόλαος Τ. Βούλγαρις και ό Σπυρίδων Μελισσηνός, αμφότεροι άνδρες εύπαιδευτοι δρ'ασαντες εις τά γράμματα.

Τό αρχαιότατον τουτο τών έν Ανατολή θεάτρων έσχε τήν εύτυχίαν νά συνδεθή μετά τών πρώτων δοκιμών και αποπειρών ελληνικών μελοδραμάτων.

"Πρχισαν αί άπόπειραι με χορωδίας.

Η Κέρκυρα είνε ή πρώτη και μόνη έως τώρα ελληνική χώρα, ήτις ανατρέφεται μέ μουσικόν αισθημα. Και εις τουτο συντέιεν η συνεχής μετά τής Ιταλίας επικοινωνία και ή έν τή νήσω ιταλική επίδρασις. Η πραγματική μουσική κίνησις έν Κέρκυρα ήρξατο όμως κατά τάς αρχάς του δεκατου ένατου αιώνος, χάρις εις τον πρύτανιν τών μουσικών, τον Νικόλαον Μάντζαρον. Ακολούθως τω 1840, γίνεται ή σύστασις τής περιωνύμου Φιλαρμονικής Εταιρείας, του άληθοϋς φυτωριου τών Έλ'λήνων μουσικών. Καί τής Φιλαρμονικής ταύτης Εταιρείας εννοείται ότι ή ψυχή ήτο ό Μάντζαρος.

Ως εΐπομεν, αί χορωδίαί ήσαν αί πρώται ελληνικαί εμπνεύσεις μουσικαί, αίτινες ηκούσθησαν από τών κερκυραϊκών σκηνών. Ούτω τω 1819 έξετελέσθη επιτυχώς ή ήρωϊκή χορωδία : ***«Ήαφιξ του Όδυσσέως παρά τοις Φαίαξι»***. Προς επιτυχίαν τής παραστάσεως ταύτης ειργάσθη ό καλλιτέχνης Γεράσιμος Πιτζαμάνος διά νά σχεδιάση τάς αρχαίας ενδυμασίας και ό αρχαιολόγος Γουλιέλμος Κάρτραϊτ διά τήν διακόσμησιν τής σκηνής.

Τω 1831 προς τιμήν του άρμοστοϋ Άδαμ, μερίμνη του οποιο εισήγοντο έν τή πόλει τά πότιμα ύδατα, εις τό θε'ατρον έψάλη ή ώδή : ***«ή εορτή τής Κρήνης»***, μελοποιηθείσα υπό του Μαντζάρου. "Η σκηνή και αύθις διεσκευάσθη άρχαιοπρεπώς. Τω δέ 1832, προς τιμήν του ιδίου φιλοπόλιδος άρμοστοϋ "Αδαμ, έδιδάχθη υπό τών φιλοτέχνων Κερκυραίων νέων τό δράμα : ***La Clemenza di Tito***, του όποιου αί χορωδίαί έμελοποιήθησαν υπό του Μαντζάρου.

Εις Επανησίους ήλθεν ή ιδέα νά συνθέσωσι μελοδράματα επί ιταλική ποιήσει. Και ιδού ό Ιωσήφ Λιβερόλης, ό Κυριάκος Παδοβάνης, ό Εδουάρδος Λαμβελέτ, ό Πάυλος Καρρέρης και ό Σπυρίδων Ξύνδας. Ο Κερκυραίος Ξύνδας μετά τά δοκίμια επί ιταλικών στίχων, έσκέφθη νά γίνη και ό πατήρ του νεοελληνικού μελοδράματος, ***δήλνα*** δη νά μελοποίηση μελόδραμα καθ' όλα ελληνικόν. Ελληνική ύπόθεσις, ελληνική στιχουργία, και "Ελληνες νά είνε οί αισοί και

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΟΝ ΤΩΝ ΘΕΑΤΡΩΝ

πάντες οίτινες θά έλάμβανον μέρος προς έκτέλειν του μελοδράματος από τής σκηνής.

Κατά τό έτος 1857 ό Κερκυραίος Νικόλαος Μακρης, υπό τον τίτλον ***δ Υποψήφιος***, έστιχούργησε σκηνήν τινα κωμικήν, ην ό Ξύνδας έμελοποίησεν. Ούτος δέ ακολούθως, υπό τον τίτλον : ***Ο δδυρμός του κερκυραίου χωρικού***, έστιχούργησεν άμα δέ και έμελοποίησεν έτεραν κωμικήν σκηνήν. Ακολούθως ό Ξύνδας παρώτρυνε τον κερκυραίον Ιωάννην 'Ρινόπουλον νά σύνθεση κωμικόν δράμα έμμετρον προς μελοποίησην συμπεριλαμβάνον και τάς δύο ρηθείσας σκηνάς. Ούτως έγεννήθη ***δ ' Υποψήφιος***, όστις παρεστάθη τό πρώτον τώ 1867 επι των κερκυραϊκών σκηνών.

Η το ή πρώτη φορά, καθ'ήν επί ελληνικού θεάτρου παριστάνετο ελληνικόν μελόδραμα.

Εις τό αρχαιότερον τών έν Ελλάδαι θεάτρων έγε'νετο λοιπόν ή πρώτη άπόπειρα εθνικού μελοδράματος, έχοντος τήν αξίωσιν ότι εικονίζει ήθη και έθιμα ελληνικής χώρας, τής Κερκύρας.

Τό θε'ατρον τουτο μας φέρει εις τον νουν και μίαν άλλην περίφημον έθνικήν άνάμνησιν.

Κατά τάς αρχάς του Ιανουαρίου του έτους 1833 πάνδημος χαρά και εορτή ήτο έν Κέρκυρα, διότι ειχεν εις τάς άγκάλας αυτής τον ***Υψηλότερον*** τών ανθρώπων, ό όποιος, εως τότε, είχε πατήσει τό έδαφος της. Τό εσπέρας συνοδευόμενος υπό του φιλέλληνος άρμοστοϋ Νοϋγет ό ***Υψηλός φιλοξενούμενος*** μετέβη εις τό θε'ατρον έν τω μέσω ανέκφραστου χαράς ελληνικωτάτων καρδιών και ψυχών.

Η ***Υν>ηλή*** προσωπικότης ήτο ό ***πρώτος βασιλεύς τής Ελλάδος***, Οσπς έπάτει τήν πρώτην ελληνικήν χώραν και μετέβη εις τό αρχαιότατον τών έν Ελλάδαι θεάτρων. Ο αείμνηστος "Οθων έμεινε κατενθουσιασμένος ιδών ότι υπάρχει και μικρά γωνία ελληνικής γής βαίνουσα εις τον πολιτισμόν ως τάς λοιπάς προοδύουσας Εύρωπαϊκάς πόλεις και ούτως ό πρώτος Άναξ τών Έλλήνων μιστός χαράς διηυθύνθη διά τό Ναύπλων γεμάτος από ιδεώδες και ελπίδας.

Εξ'αυτών άναμνήσεων έπληρώθη ή καρδιά του πρώτου βασιλέως.

Τό θε'ατρον κατέχει και λαμπρόν άρχείον, περιέχον πολλά μελοδράματα, ή ως κοινώς λέγονται, ***σπαρίτα***, του δεκατου ογδούου και ενάτου αιώνος, τινά δέ και αρχαιότερα.

Εΐπωμέν τινα και περί του σχεδίου. Τό άρχικόν σχέδιον

ΔΕ ΒΙΑΖΗ

του Ολου θεάτρου δεν είνε ως ήτο άλλοτε. Πρώ του θεάτρου ένθα σήμερον είνε ή πλατεία, ήτο άλλοτε βαθύ προαύλιον του ιδίου θεάτρου, μετά ωραίας όκταπλεύρου δεξου.ενής, επί τών πλευρών τής οποίας ήσαν κεχαραγμένοι τρεις λατινικαί επιγραφαί, τό έμβλημα τής λατινικής Πολιτείας, οικογενειακά οικόσημα. Τί δεξαμενή αύτή έγε'νετο δαπάνη του Γεωργίου Θεοτόκη (1631 - 1698), άνδρός διακεκριμένου επί φιλοπατρία και ικανότητι *. Μετά τήν "Ενωσιν κατεστράφη ή δεξαμενή και έγε'νετο ή έπιχωμάτωσις, όπως σχηματισθή ή νύν Πλατεία πρό του θεάτρου. Εννοείται κατά τό μέρος εκείνο έγε'νετο προσθήκη εις τό κτίριον, μέ ρυθμόν μη αρμόζοντα εις τήν λοιπήν άρχιτεκτονικήν έργασίαν.

Τά μνημεία έχοντα ιστορικήν αξίαν, τά μνημεία εκείνα άτινα ένθυμίζουναι κάτι τι, όπερ συνδέεται μετά του μακροχρονίου του έθνους βίου, δέν βεβηλώνονται, άλλ' είνε σεβαστά. Πολλοί τών δημάρχων όπως δείξωσιν, όπι είνε φίλοι του καθωραϊσμοϋ τών πόλεων, καταστρέφουσιν ενίοτε και ό,τι φέρει τιμήν εις τάς πόλεις και συνδέεται μετά τής ιστορίας. Τουτο προέρχεται ουχι εκ κακής προαιρέσεως, άλλ' ένεκα τής ανομίας τής ιστορίας και τής τέχνης.

Η Κέρκυρα ναι μέν τώ 1893 έθεσε τον θεμέλιον λίθον του νέου θεάτρου, όπερ ήδη είνε τελειωμένον και πληροί όλους τούς όρους τής σημερινής τέχνης, ναι μέν είνε ώραϊότατον, μεγαλοπρεπές, εύρύχωρον, ναι μέν είνε έξοχος στολισμός τής πόλεως, αλλά στερείται τής δόξης ***του πρώτου θεάτρου***, όπερ ιδρύθη έν Ελλάδαι καθ' ους χρόνους ήτο ταπεινή, ταπεινότατη.

Η Ελλάς άνακτησασα τήν άπολεσθείσαν έλευθερίαν και καλλιεργούσα τάς τε'χνας, ένω οικοδομεί νέα μεγαλοπρεπή θέατρα, εφάμιλλα μέ εκείνα τών μεγαλοπόλεων τής Ευρώπης και Αμερικής, άς σεβασθή τό ταπεινόν κερκυραϊκόν θε'ατρον, εις τό όποιον, κατά τούς πονηρούς χρόνους, φιλότεχνος και φιλοπρόδοος ελληνική νεολαία συνηγωνίζετο και εκείνη μετά πολλών άλλων Ελλήνων, όπως έπιδείξωσιν εις τον κόσμο, ότι ή Ελλάς, άν δέν έξη ως βασιλείον. έξη όμως ως προνομιούχος διάνοια.

Σπ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΪ

Εξ'αυτών άναμνήσεων έπληρώθη ή καρδιά του πρώτου βασιλέως.

* ΑΙ επιγραφαί έοημοσιεύθησαν τώ 1877 υπό του Κερκυραίου λογίου κ. Βροκίνη, προς 3ν ή Κέρκυρα πολλά οφείλει χάρις εις τας ιστορικός αυτού έρευνας.

Η ΖΩΗ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Διαβαίνω άπο την Ζωήν και αι ώραι της ζωής μου διαρρέουν, εις τήν Αιωνίαν Πάλιν της Παρθένου, τὸ Ἰστέφανον Ἄστν... Διαβαίνω των αιωνίων δρόμων, άπο τήν τέφραν των αιώνων, τήν αίωρουμένην εις κόνιν λευκήν, τήν μεταβαλλομένην άπο τον ήλιον εις κόνιν χρυσήν. Και άπό τών γήινων και ουρανίων ώραιοτήτων τής Ἀττικής αίθεριότητος, μου γεννώνται μεγάλα λευκά περά ιδανικών, παλλόμενα ήδέως, κάμνοντα τήν παρείαν μου έλαφροτάτην, διαέριον.

Τά άνεξόμνητα χρουσαυγήματα και ξημερόματα, βασιλεύματα και νυκτώματα, μέ έλκουν περδέντα, μέ πηγαίνουν εις τά κορυφώματα τών λόφων, όπου ονειρεύομαι και καίομαι άπό τά όνειρα, τά αιώνια όνειρα που αναδύουν άπό τήν γήν τών ονειρων, αιώνων αιώνων όνειρα πυκνωμένα, πού τρέμουν δυνατόν κανοροδιδον μεθυ, εις τον Ἄττικόν Ἄερα.

Και πάνω τὸ φοβερόν φίλτρον, τὸ καταρρέον άπό τών ουρανίων καλλονών, τὸ αναβρύον άπό τών γήϊναν καλλονών, τὸ φοβερόν φίλτρον τὸ ψέρον τήν φοικαλέαν μέθην τον Ωραίου, και καίομαι και μεθό και σύρομαι υπνωτισμένος, εις τους πόδας τών αποκεφαλισμένων κιόνων, όταν φορούν τά πάλλευκα λειτουργικά φορέματα τών έωθινών λειτουργιών, και εναγκαλιζομαι δυνατώτατα και καταφιλώ σώματα πληγωμένων καλλονών και ρίπτω κρυφίως εις τά ανοιγμένα άδυτα τών Ναών, τά αδειανά και λυπημένα, δλοπόφυρα τριαντάφυλλα.

Και τρέχω και πετώ, ακόρευτος και ακούραστος, νά βλέπω τὸ κάλλος τών αέρον και τών χωμάτων τὸ κάλλος, νά αναγεννώ εν έμοί τὸ κάλλος τὸ δύσαν, εις τās ευνοϊκάς ώρας τών δύσεων, όταν τά μαλακώτατα νυκτώματα καλύπτουν τά τελευταία πορφύρωματα. Ἐραστής θανατίμως νοσταλγών τών καλλονών δλων πού έδυσαν, τών καλλονών δλων που θά ανατείλουν τών θείων γιομάτων, θωπεύω τών φθαρτῶν μου οφθαλμών τήν ήδονήν, τήν βρεχομένην άπό δάκρυα, δι' δια δαα δέν ειδον, δι' δια δαα δέν θά ιδούν.

Βαδίζω υπό τά ροδοφιλήτα άργυροφυλλώματα τών έλ' ιών: και αισθάνομαι τήν Ζωήν μου, ωσάν αρχαίου γλύπτου δνειρον νίκης περωτής, μέ ώραίαν δρμήν προίπταμένην ήδονικά, καλούσαν με, μέ λνπημένον μειδίωμα, δλονέν προς τά εμπρός προς τά άνω δλονέν. Ἰσταμαι, κάθηναι εις τά ίσθώπευτα μάμματα: και, ὡσάν έφηβος τού Σκόπα, μέ θεϊαν ήρεμian αιωνίου βλέματος γλυκώτατου, δ Θάνατος αναδύει πλησίον μου και βάλλων τὸ χέρι του εις τον ώμόν μου μου μειδιά. Και αγνώ αν είνε ή Ζωή ή ο Θάνατος πού μου δίδει τήν δύναμιν τών αγώνων διά τὸ Ξεράϊον και Ἰαυρύνομαι μαγευμένος εις τά θωπεύματα της ωραίας ζωής και ίλαρύνομαι μαγευμένος εις τά θωπεύματα τού ωραίου Θανάτου.

Αγνώ πότεν έρχομαι, και αγνώ πού πηγαίνο. Ἀλλά τά υπάρχοντα δλα, αισθάνομαι σάν όνειρα και δλα τά όνειρα αάν δντα υπάρχοντα και περνώ τήν δλίγην ώραν της ζωής με τά Ὀνειρα, τά αιώνια ώραία όνειρα τών αιώνων, τά αναθάλλοντα άπό τον ίστρέλλον βωμόν τού Ὀνειρου, έναρ-

κωθέντα, διαχυθέντα εις τον κόσμο και πληγωθέντα, τά κοαμοκρατορούντα Ὀνειρα, τών όποιων αι λυπημένοι ψυχαί, έπανελθούσαι εις τήν έστίαν των, •θέλουν πάλιν νά ενσαρκωθούν, και αιωρούνται εναέριοι άνωθεν τού Ναού των, πυκνωμένοι εις ονειρόδη μεθυστικώτατον ούρανόν.

Ἄγνώ πότεν έρχομαι, και αγνώ πού πηγαίνο. Ἄλλ' έξαισιωπάτη διαπνέει τήν ζωήν μου ήδονή, όταν εις τά χρουσαυπήματα της ημέρας και εις τά άργυροκοιμήματα της νυκτός, ψαύω τās μαρμαρίνας χορδās τās νηφωμένας εις τά ουράνια και προφέρω τήν λέξιν «Αθήνα». Ἄγνώ πότεν έρχομαι, και αγνώ πού πηγαίνο. Ἀλλά λαμπρότατη διαπνέει τήν ψυχήν μου υπερηφάνεια, όταν αισθάνομαι υπάρχων και όν ἕνας κόκκος κόνεως, άπό τὸ κάλλος τὸ καλούμενον «Αθήνα». Ἄγνώ πότεν έρχομαι, και αγνώ πού πηγαίνο. Ἀλλά φαινότατη συναρπάζει τήν ζωήν μου και περιδιπλώνει και εξυψώνει εις τά ουράνια δδύνη, ωσάν τήν θαυμασίαν δδύνην τών παγκάλλον ερειπίων εις τά φώτα, όταν άδουν εν έμοί τά παρελθόντα, όταν άδουν εν έμοί τά μέλλοντα ονειρων υφαντουργήματα, παρελθόντα τά όποια δέν ειδον οί νέοι μου οφθαλμοί, μέλλοντα τά όποια δέν θά ιδούν οί φθαρτοί μου οφθαλμοί, τά υφαντουργήματα τών ονειρων τά πεπρωμένα νά αναδύουν άπό τὸ άπεφθον κάλλος τὸ καλούμενον «Αθήνα».

Ἄγνώ πότεν έρχομαι, και αγνώ πού πηγαίνο. Και χωρίς νά γνωρίζω πότεν έρχομαι και χωρίς νά μέλλη ούτε διά τὸ ένα ούτε διά τὸ άλλο, χωρίς νά γνωρίζω τί είμαι, τί είνε τά δντα και τί είνε τὸ είναι, άβρότατα μεθών, μειδιώ εις τήν Ζωήν και εις τον Θάνατον, Ζωήν και Θάνατον παρόμοια ακατανόητα, αλλά περιφυλλούντα ήδονικοῦατα, έλκοντα μέ δύναμιν άκαταμάχητον προς τά ωραιότατα και τελειότατα, αδοντα, νά φέρομαι μέ άσνλλόγιον και άχαλίνοτον δρμήν προς δλα τά άφθαστα, νά είμαι μέχρι πνοής ύστατης εϊκών ωραίου αγώνος, νά είμαι δπως οί ωραίοι έφηβοι έφηβοι πού περιατέφουν τους κροτάφους τού Ναού, οί περιφερόμενοι ωραίοι έφηβοι έφηβοι, οί αδιάφοροι εις τήν ροήν τού χρόνου, αδιάφοροι εις τά άνελισσόμενα πάθη τών καιρών και εις τά ίδια αυτών πάθη, οί εμμένοντες έν αιωνία ορμή ονειροπόλων, δνειρευομένων ίό θεσπέσιον δνειρον τού Καλού, έν αιωνία ρυθμική ορμή εφηβικού έαρος, καλπάζοντος ήρεμα προς τὸ θεϊον δνειρον τού Ωραίου.

Διαβαίνω άπό τήν Ζωήν και ή ζωή μου διαρρέει, εις τήν αιση'ίαν Πάλιν τής Παρθένου, τὸ Ἰσφίλητον Ἄστν. Εις τά φωτανθισμένα χρώματα τών γλυκών χωμάτων όπου αναπνέω, ώραϊα ρέουν αι φονικαί ώραι. Και κάθε ήδονική αναπνοή και κάθε παλμός ήδονικός, κινούν και διεγείρουν τήν αίαθησιν του διτ είμαι «Ἐλλην». Και εις τὸ συναίσθημα αυτό, δλα τά όνειρα τού έσω και τού έξω κόσμου αθρόα συναθροίζονται, ονδονούνται και εκφράζονται εις μοναί'ιν χαράν δυνατωτέραν και ύπερηφανωτέραν δλων τών δυνάμεων τού κόσμου, χαράν ήγεμονικωτέραν και εύδαιμονεστέραν δλων τών επιγείων επουρανίων βασιλειών και διαδημάτων τού κόσμου, εις τήν τελείαν χαράν πού είνε τὸ συναίσθημα : «Ἐλλην».

Θ. ΘΑΝΑΤΟΣ

Θ. ΡΑΛΛΗ * * *

Η ΠΡΩΙΝΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Στα πόδια σον όλότρεμη γυρμένη
Ζητώ άπο Σένανε συχιόριο, Αυτρωτή,
Γιατ' ή ψυχή μοί στον πόνο βουτημένη
Θέλει μέ Σένανε, Θεέ, να μετρηθη.

Αυπήσου τήν καρδιά που βασιλεύει
Τρανό, απέραντο τάνΟρώπινο Ἐγώ'
Συχωρά τήν ψυχή όπου γυρεύει
Να βρη τον πόνο του Θεου της πειο φτωχό.

Είνε βαΟειά, πολύ βαϋειά ή πληγή μοί!
Ἐγώ 'ς τή σάρκα μοί' στεφάνι δέ φορώ.
Τριγυρισμένη μέ αγκάθια είν'ή ψυχή μου
Κ' είν' το στεφάνι μου πικρό, φαρμακερό!

"Απ' τον αδύνατο, ώ! μή γυρεύης,
Υπομονή ποτέ και πόνου ανασασμό"
Κι* αν ήξερες, Χριστέ, να ίπομονεύης,
Ἦσοί'ν Θεός Ἐσϋ, ν' εἶμ' άνθρωπος έγώ'.

ΝΑΡΚΙΣΣΑ ΜΙΑΤΟΥ

δυνατότητα εις τὰ έργα σας. Κανέν ἐξ αὐτῶν δεν λείπει, κανέν ἀπὸ τὰ τωρινὰ κοινὰ ελαττώματα. Ὅλα τὰ ποταπά συναισθήματα τῆς ψυχῆς τοῦ καλλιτέχνου, τοῦ δεσμευομένου τὸ χεῖρ. Ὅλοι αἱ ποταπαί, μικραί, κακοροζικαὶ κινήσεις τῆς ψυχῆς τοῦ καλλιτέχνου, διευθύνουν τὸ χεῖρ τοῦ καὶ ζωγραφίζονται ὅλοι εἴτε εἰς τὸ πανί, εἴτε εἰς τὸ μάρμαρον, εἴτε εἰς τὸ σπίτι, εἴτε εἰς τὸ μουσούργημα. Ἡ ψυχὴ τοῦ καλλιτέχνου πρέπει νὰ εἴνε γυμνὴ κάθε κοινού αισθήματος, φαινότατη, ἐρωτικωτάτη, ἐνδυομένη τὰ υψηλότερα καὶ εὐγενέστερα αισθήματα τῶν γήινων. Ἄνωθεν τῆς ἐποχῆς τοῦ, ἄνωθεν τοῦ ἔργου τοῦ, ἄνωθεν τοῦ ἐγῶ τοῦ, λατρεῖ τὴν Τέχνην καὶ θυσιάζει τὸ πάν δι' αὐτήν, ὅλους τοὺς ἐγωισμοὺς καὶ τὰ συμφέροντα, αὐτοθυσιάζεται ὁλοψύχως, ἀληθῶς, πραγματικῶς.

Καὶ ἄλλη μία διασάφησης δὲν εἴνε διόλου περιττή. Νομίζετε εἰς τὸν μακάριον αὐτὸν τόπον, ὅτι αἱ Τέχναι εἴνε οἰκόπεδα ἀδέσποτα — ἐνῶ εἴνε πράγματι οἰκόπεδα ἐθνικά — τὰ ὁποία δύνανται ὁ κάθε εἰς τὰ καταλάβη. Καὶ νομίζετε ὅτι αἱ Τέχναι ἀνήκουν εἰς τὸν κάθε τεμπέλην, ὁ ὁποῖος κρατεῖ ἓνα σφυρί, ἓνα βιολί, ἓνα πινέλο ἢ ἓνα γλύφανον. Κάθε ἄλλο, ἀγαπητοί μου κύριοι, οἱ καλλιτέχναι τρέφονται ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἀνήκουν ψυχῆ τε καὶ σώματι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αἱ Τέχναι ἀνήκουν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁσεῖλον νὰ υπηρετοῦν τὴν Ἑλλάδα. Ὁφείλουν νὰ εἴνε Ἑλληνικά. Καὶ δὲν εἴνε οἰκόπεδα τῶν καλλιτεχνῶν, ἀλλὰ κοινὸν κτήμα ὅλων μας, κοινὸς πόθος, κοινὴ προσπάθεια, κοινὴ ἀπόλαυσις. Δὲν ενδιαφέρει τὴν Ἑλλάδα καὶ δὲν πρέπει νὰ ενδιαφέρει κανένα μας, ὁ καλλιτέχνης, ὁ ἄνθρωπος, ὁ Α. ὁ Β. ὁ Γ. ὁ Δ. ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦ. Τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅλους μας, ενδιαφέρει μόνον τὸ ἔργον τοῦ καλλιτέχνου. Καὶ τὸ ἔργον τοῦ καλλιτέχνου εἴνε τὸ ζωγράφημα, τὸ ἀγαλμα, τὸ αουσοῦργημα, τὸ σπίτι. Καὶ ὅλα αὐτὰ αποτελοῦν τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὁ ἐξωτερικὸς κόσμος τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἀνήκει εἰς τὸ κέφι τοῦ κάθε ἐνὸς κυρίου *Τταυθῆλω*. *Ἐταυθῆλω* μόνον ἢ Ἑλλάς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ εἰπῆ καὶ νὰ ἐπιβάλῃ. Μὴν βλέπετε ὅτι ἢ Ἑλλάς δὲν θέλει τίποτε καὶ δὲν λέγει τίποτε καὶ δὲν ἐπιβάλλει τίποτε τώρα, διότι ἢ Ἑλλάς ἐκφράζεται καὶ ἐνεργεῖ διὰ τῶν ἀντιπροσωπευόντων αὐτὴν ἀνθρώπων, καὶ οἱ κυβερνῶντες αὐτὴν μετὴν *κοννελικῆν* διανοητικὴν ἀνάπτυξιν πού ἔχουν, δὲν εἴνε δυνατόν οὔτε νὰ διανοηθοῦν τίποτε. Καὶ μόνον διὰ τὴν κατάστασιν αὐτὴν αὐτῶν καὶ ἢ διανοητικὴ καὶ ἢ αισθητικὴ ἀνάπτυξις τῶν καλλιτεχνῶν εἴνε *κοννελικωτάτη*. Ἀλλὰ ἢ Γαλλία καὶ Ἀγγλία καὶ Ἰταλία καὶ Γερμανία δι' αὐτὸ δημιουργοῦν σχολεῖα διὰ νὰ θέλουν καὶ νὰ ἐπιβάλλουν τὴν ἐθνικὴν θέλησιν, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν θὰ ἦσαν τίποτε, θὰ ἦσαν Ὅπως ἡμεῖς εἴμεθα σήμερον.

Καὶ δὲν ἀνήκουν αἱ Τέχναι εἰς τοὺς καλλιτέχναις μόνον. Ἀνήκουν ἐξ ἴσου καὶ εἰς τοὺς διακειμένους, τοὺς ἀγαπώντας, τοὺς πονοῦντας διὰ τὰς Τέχνας. Ὁ καθείς ἔχει τὸ αὐτὸ δικαίωμα, νὰ ενδιαφέρεται καὶ νὰ ἐκφράζεται περὶ τῶν Τεχνῶν τῆς πατρίδος τοῦ, ἀρκεῖ νὰ ἀποδεικνύεται διὰ τῆς ἐκφράσεως τῶν ἰδεῶν ὅτι ἀγαπᾷ, μελέτᾳ, καὶ ποθεῖ νὰ συνεισφέρει ὑλικὸν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν. Ὅπως οἱ τωρινοὶ καλλιτέχναι θεωροῦν τὰς Τέχνας *οἰκόπεδα τῶν μανδρομένων* καὶ νομίζουν ἱεροσυλίαν τὸ νὰ βάλῃ ἓνας ἄλλος τὸ μάτι τοῦ μέσα, καὶ δὲν ἐπιζητοῦν τὴν συνεργασίαν καὶ τὴν *γυρθεῖαν* τῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων δυναμένων νὰ τοὺς διαφωτίσουν καὶ μετὴν διανοητικὴν καὶ αισθητικὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκονται, διότι αἱ κυβερνήσεις τοὺς ἐπέταξαν εἰς τὸν δρόμον καὶ τοὺς ἀφήκαν εἰς τὴν τύχην τῶν, εἴνε ἐντελῶς ματαιοπονία καὶ *παγωνισμὸν* φουσκωμᾶ ἀνυπόφορον καὶ ἀχώνευτον, νὰ νομίζουν ὅτι δύνανται μόνον τῶν, νὰ δημιουργήσουν Τέχνας ἑλληνικάς. Καὶ μὴ δημιουργοῦντες Τέχνας ἑλλη-

νικάς, τὸν ὁποῖον ἢ πατρίς τῶν ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ μίαν φυσιογνωμίαν, πρέπει νὰ μάθουν ὅτι εἴνε ἐπιβλαβεῖς, διὰ τὴν σκοτίζουσ ἀδίκως καὶ παραλόγως, ὅτι αἱ φωναὶ τῶν διὰ τὰς Τέχνας τῶν, εἴνε φωναὶ διὰ τὸ στομάχι τῶν μόνων, διὰ τὸ κέφι τῶν μόνων, διὰ τὸ ἀτομὸν τῶν μόνων, οἱαὶ τὸ *Ἐταυθῆλω* τῶν μόνων, καὶ ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ μᾶς εἴνε ἀδιάφορα, ἀδιάφορα, ἀδιάφορα, καὶ νὰ ενδιαφέρουν μόνον τὸν καθένα, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι θέλουν καὶ ἀγωνίζονται νὰ δημιουργήσουν μόνον καὶ μόνον Τέχνας ἑλληνικάς.

Συγκεντρώσωμεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὅλας αὐτάς τὰς ἐκτεθείσας ἰδέας. Δώσωμεν μίαν ὄργανικὴν ἐκφράσιν, στραφώμεν εἰς τὸ ἀτακτον σῶμα τῆς Ζωγραφικῆς, πρὸς τοὺς ζωγράφους. Τὸ ἴδιον εἴνε καὶ τὰ ἄλλα σῶματα, τὰ ὅμοια καὶ διὰ τοὺς ἄλλους καλλιτέχναις. Ἡ ἐποχὴ σας εἴνε ἐλεεινὴ, εἴσθε ὅπως ὅλοι μας καὶ σεις ἐλεεινοί. Αἱ κυβερνήσεις δὲν σας ἔκαμαν τίποτε. Ζωγραφικὴν Σχολὴν δὲν ἔχετε. Ἐπομένως εἴσθε υποχρεωμένοι νὰ ἀγωνισθῆτε μόνον σας. Ἐχετε πόδια, χέρια, κεφάλια. Εἴσθε ἐλεύθεροι, ἐμπρὸς λοιπόν. Εἴνε ζήτημα τιμῆς" νὰ δημιουργήσετε Ζωγραφικὴν Ἑλληνικὴν" νὰ εὑρετε τὴν ἀρχὴν" νὰ ορίσετε καὶ θέσετε τὰς θεμελιώδεις ἰδέας καὶ γράψετε τὰ θεμελιώδη στοιχεῖα τῆς Τέχνης σας. Ἐνωθῆτε λοιπόν τώρα. Ἐχετε ἓνα *Τεχνίτην* τῆς Γραμμῆς τέλειον, τοῦ ὁποῖου καλῆτερον δὲν εἴνε δυνατόν νὰ ποθῆσετε. Συσπειρωθῆτε λοιπόν ὅλοι περὶ τὸν Ἰακωβίδην, γέρο; καὶ νέοι, νὰ σὰς ὀδηγήσῃ τὸ χεῖρ εἰς τὸ σχέδιον — τὸ σχέδιον τὸ ὁποῖον τώρα εἴνε τοῦ παραλύτου τοῦ Εὐαγγελίου. Γέροι καὶ νέοι: συσπειρωθῆτε περὶ τὸν Ἰακωβίδην" καὶ οἱ φιλοδοξοῦντες νὰ στήσουν εἰς τὰ πόδια τῶν σῶματα ἀνθρώπων, ἄς κρεμαστοῦν εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ. Συσπειρωθῆτε περὶ τὸν Λύτραν διὰ νὰ σὰς μεταδώσῃ τὴν νόησιν τῆς λεπτῆς, εὐγενούς, καλλιτεχνικῆς γραμμῆς, τῆς ἀπλῆς, ἡμερου, ἀληθοῦς ἑλληνικῆς γραμμῆς" διὰ νὰ σὰς μεταδώσῃ τὴν νόησιν τοῦ ἀπλοῦ καὶ ελαφρότατου, εὐγενέστατου, ἑλληνικοῦ χρώματος — ὅσον τὸ κατέχει, ὅσον ἐπλησίασε — διὰ νὰ σὰς μάθῃ νὰ ζητήτε καὶ νὰ βλέπετε τὰ *ποιητικὰ θέματα*. Μὴ ζητεῖτε ἀπὸ τὸν Ἰακωβίδην περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι δύνανται νὰ δώσῃ. Μὴ ζητεῖτε ἀπὸ τὸν καθένα τὰ πάντα. Τὸ ἓνα θὰ πάρετε ἀπὸ τὸν ἓνα, τὸ ἄλλο ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Καὶ συσπειρωθῆτε. περὶ τὸν Ἄννινον νέοι καὶ γέροι. Μάλιστα. Πηγαίνετε, πηγαίνετε, πηγαίνετε ὅλοι σας, νὰ ἰδῆτε τὰ *ἀνθλίια* τοῦ Ἄννινου καὶ ανοίξατε, ανοίξατε, ανοίξατε τὰ μάτια σας μετὸ ὅλην σας τὴν δύναμιν καὶ μελετήσατε τὴν γραμμὴν τῶν καὶ τὸ χρῶμα τῶν καὶ συζητήσατε μετὸν καλλιτέχνην καὶ ἐμβαθύνετε εἰς τὴν αἰσθητικὴν τοῦ. Ὁ Ἄννινος διὰ τοὺς τωρινούς ζωγράφους εἴνε *la Haute Ecole* καὶ διὰ τὴν τωρινὴν ζωγραφικὴν *Hors concours*.

Μὴν παραξενεύεσθε διότι δὲν ἐκθέτει, δὲν διασημίζεται καὶ δὲν ταμπουρλίζεται. Ὅταν ομιλοῦν τὰ ἔργα, κάθε φήμη καὶ κάθε ὄνομα, εἴνε περιττόν. Διὰ νὰ τὸ ἐννοήσετε, διὰ νὰ πεισθῆτε ἀπλῶς καὶ τελειωτικῶς, πάρετε τὰς γελοιογραφίας τοῦ Γελοιογραφικοῦ *Ἄστως* καὶ τοῦ ἐκτοτε *Ἄστως*, θὰ πεισθῆτε ὅτι ὁ καλλιτέχνης αὐτός, κατέχει τὴν ζωὴν τῆς γραμμῆς. Ἐχει τὴν ἑλληνικὴν λεπτότητα καὶ χάριν τῆς γραμμῆς. Παραβάλατε ὅλοι οἱ ζωγράφοι τὴν γραμμὴν τοῦ, ἐνὸς οἰουδήποτε γελοιογραφήματός τοῦ, πρὸς ὅλας τὰς γραμμάς τῶν ἔργων σας. θὰ ἰδῆτε πόσον ἀπέχετε ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς γραμμῆς, καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς γραμμῆς, πόσας λεύγας ἀπέχετε ἀπὸ αὐτὸν καὶ τί πολῦτιμα μαθήματα ἔχετε νὰ λάβετε. Ανοίξατε, ανοίξατε, ανοίξατε τὰ μάτια σας καὶ μελετήσατε τὸ *ἀνθλιν* χρῶμα τοῦ. Ἀπέχετε ὅλοι σας, ὅσον ἀπέχουν αἱ εἰκονογραφίαι τοῦ Ἰακωβίδου, διὰ τὸν τόμον τοῦ Σολωμοῦ, ἀπὸ ἓνα οἰουδήποτε γελοιογράφημά τοῦ κατὰ τὴν λεπτότητα, τὴν ἀκρίβειαν, τὴν χάριν, τὴν ζωὴν, τῆς γραμμῆς καὶ συνθέσεως. Ανοίξατε, ανοίξατε, ανοίξατε τὰ

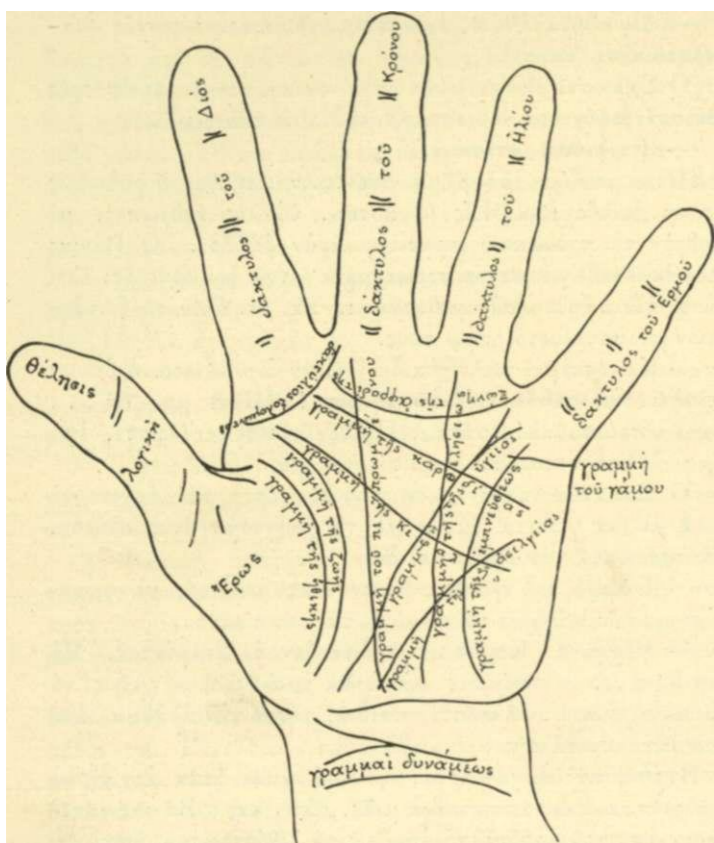

Η ΧΕΙΡΟΜΑΝΤΙΣ

Ο ΝΕΙΛΟΣ

Η ΧΕΙΡΟΜΑΝΤΕΙΑ

Οτι η χειρομαντεία είναι θετική τις και αλάνθαστος επιστήμη, είναι γεγονός άναμφισβήτητον διά πάντα όσους ηθέλησε σοβαρώς και μετά θέρμης νά ένασχοληθή περί τήν επιστήμην ταύτην, αν και ο λεξικοσλλέκτης προ ικανού ήδη χρόνου μετά της συνήθους αύστηράς λεξικογραφικής αυθεντίας ώρισαν τήν χειρομαντείαν ώς τέχνην αξιούσαν διαμαντεύει το μέλλον εις τάς γραμμάς της χειρός. Ακριβώς ούτω! . . . Καί πώς όχι! Πάντα όσα δεν υποπίπτουσιν ή μάλλον δεν άναπηδώσι προφανή προ των οφθαλμών μας παρεγνωρίσθησαν και θα παραγνωρίζωνται πάντοτε! λέγω παραγνωρίζονται, δια να μη είπω καταδιώκονται λυσοσώδως, αφορίζονται κλ. κλ. Δεν έχει τις ή νά άνατρέξη μέχρι του Παπίνου, Γιακάρ κλ., τής λοκομοτι'βας του Στέφενσον, του άτμήρου του Φούλτωνος, του φωταερίου του Μουρδόν, του αεροστάτου του Μογγολιέργ, του αλεξικέραυνου του Φραγγίνου, του τηλεγράφου του Μόρστ, τής Αμερικής του Κολόμβου, του και όμως ανιεύται του Γαλιλαίου κλ. κλ. Αληθώς από του Αρχιμήδους, του εφευρετού των εφευρετών, μέχρι του μεγάλου εκείνου αγνώστου, όστις, κατά τήν έκφρασιν του Μόντι, θα αποόσαση το νήμα από των χειρών των Μοιρών, θα άνανεούται πάντοτε ή παμπάλαιος ιστορία του φθόνου, των σαρκασμών, του μίσους, τής άποτυφλώσεως, τής κακίας, τής ήλιθιότητος και τής ατελεύτητου αμάθειας. Άλλα δια νά επανέλθω.εν εις τήν χειρομαντείαν βεβαίως υπήρξαν, ύπάρχουσι και θα ύπάρχωσι πολλοί έννοούντες δια τής λέξεως χειρομαντεία εϋθνήνόν τι βιβλίον, βριθον γελοίων επιχειρημάτων, ή, προκειμένου περί χειρομαντείας, θα συμβουλευόντων άμπειρικόν τινα ιατρόν, μή διακρίνοντα τίποτε ουχί μόνον εις τάς γραμμάς τής ανθρωπίνης χειρός, άλλ' ούδ' ύποκατω αυτής τής ρινός του, και επομένως μετά πολλής δυσπιστίας θα χλευάσωσι και βιβλίον και ιατρόν. ως καθαρά άγυρτείας προϊόντα, μετ' αυτών δέ και τήν χειρομαντείαν. Άλλ' ημείς διακηρύττομεν άνευ ούδενος φόβου διαψεύσεως, ότι ή χειρομαντεία δεν είναι παντάπασι ψευδής και αναίσχυντος άγυρτεία, περιβεβλημένη μυστηριώδη μαγικόν μανδύαν, ούτε σύμφυρμα

γνώσεων υπόπτων και λήρων αίνιγματωδών ή δύσπιστων. Όλωσ τουναντίον. Η χειρομαντεία είναι επιστήμη έδραζομένη επί τής τελείας γνώσεως του σχήματος και των γραμμών τής χειρός. Ό έμπειρος ιατρός δύναται νά διάγνωση εις έν άτομον τά συμπτώματα ασθeneίας, ήτις θά τον άδηγήση εις τον τάφον, πριν ακόμη αυτή εκδηλωθή. και νά προείπη τάς συνεπειάς πότε και πώς θά έπέλθη τόμοιραϊόν τέλος, άλλ' ούτος δεν είναι μάντις τής καλής ή τής κακής τύχης ή πρόγνώσις που στηρίζεται επί τής σπουδής, επί τής παρατηρήσεως, επί βεβαιωμένων γεγονότων. Κατά τον αυτόν τρόπον και ή χειρομαντεία βασίζεται επί των αυτών άρχων, δηλ. επί γεγονότων θετικών, έρευνής βαθείας, σοβαράς και ενδελεχούς σπουδής.

Γνώθη ασαντον ήτο το παράγγελα των αρχαίων σοφών, οιτινες πολύ προ τής γεννήσεως του Χριστού έγνωρίζον καλώς και έξήσκουν τήν επιστήμην τής χειρομαντείας. Κατά τούς χρόνους εκείνους υπήρχε συνήθεια γενική νά έξετάζωνται από ειδικούς χειρομάντις αί χείρες των νεογέννητων, όπως ή αγωγή των ρυθμιζείται συμφώνως προς τάς γραμμάς τής χειρός τάς ένδεικνυσούσας τάς καλλιτέρας κλίσεις, και όπως επίσης αί δια των γραμμών τής χειρός σημειούμενα; κλίσεις προς τό κακόν ή προς τον δλεθρον καταπολεμηθώσι και καταπνιγώσιν εγκάρως, αί δέ προς τήν άρετήν κλίσεις ένισχυθώσι και καλλιεργηθώσι. Καί διά τούτο έν Ίνoικω τινη δράματι του 400 π. Χ. Βραχμάνος τις εκλήθη νά παρουσιασθή προ του Βασιλέως, και έπροτάθη εις αυτών νά έξετάση τήν παλάμην όλων των παιδων του Βασιλείου, μεταξύ των οποίων ά μονάρχη; θά ήδύνατο νά εκλε'ξη τον μάλλον άξιον διάδοχον του θρόνου του. Η Άγια Γραφή περιέχει επίσης περί τούς διακόσιους υπαινιγμούς αναφερομένους εις τήν χειρομαντείαν, μεταξύ των οποίων και τούς επόμενους"

Εις τάς χείρας δλων των ανθρώπων δ θεός εκάραξε ομηεία τινά, όπως δύναται ούτοι νά γνωρίζωσι τά εργα των. Η μακρότης των ήμερων είναι σημειομένη εις την δεξιάν χειρα, τά πλούτη και αί τιμαί εις τήν άριστεράν.

Ακόμη κατά τούς ευτυχής εκείνους χρόνους, όταν ή Ελλάς ήτο τό διανοητικόν κέντρον ολόκληρου του κόσμου, ή έξέτασις των χειρών εθεωρείτο ως αναγκαία διά τήν άγωγήν προκάταρσις, και μόνον οί καλλιτέχναι, οί σοφοί, και τό ίερατεϊον ένησχολοϋντο περί τον κλάσον τούτον. Sic tvansit gloria mundi. Από τής πτώσεως τής Ανατολικής Αυτοκρατορίας ή χειρομαντεία μετά τώσων άλλων σπουδαίων τής επιστήμης κλάδων έξέλιπεν εις τά σκότη τής βαρβαρότητος. Καί σήμερα ή ευτυχής αυτή επιστροφή εις τήν σπουδήν τής χειρομαντείας εις τίνα οφείλεται; Εις τ'ην ώθησιν του κοινού, εις τήν θρήσκειαν, εις τήν πολιτείαν; Πολλούγε και δει. Εις ουδέν άλλο οφείλεται ή εις τήν επιστήμην, άλλ' εις τήν μάλλον σοφήν επιστήμην, και τήν μάλλον θετικήν, εις εκείνην ήτις αντανακλά όλην τήν ψυχικήν νόησιν, ήτις είναι ο πρώτος και φαινός παράγων τής προόδου του μέλλοντος. Η μάλλον λοιπόν θετική εκ των ψυχικών επιστημών παρεδέχθη και παραδέχεται ως λίαν λογικόν, ότι ή χειρ δεικνύει σοφώς τά γεγονότα τής ζωής, και τάς φυσικάς κλίσεις ισχυροτάτας κατά τήν παιδικήν ήλικίαν. Έάν αί γραμμαί τής χειρός μεταβάλλωνται υπό τήν καταστρεπτικήν των ετών έπηρεϊαν, ή έάν τής ημερησίας χειρωναστικής εργασίας αί χείρες των άβροδιαίτων και των άλλων εϋδαιμόνων Έρμούλων. όν ο βίος ρέει εις διαρκή Σαρδαναπαλλικά όργια, έπρεπε νά μή φέρωσιν ή νά φέρωσιν όσον τό δυνατόν ολιγοτέρας γραμμάς, τουναντίον ή παλάμη του εργατου έπρεπε να φαίνεται ως πυκνόν τι δίκτυον, χάος εκ γραμμών. Καί όμως συμβαίνει όλως τουναντίον, ως ή μάλλον τυχαία παρκτήρησις δύναται προφανώς νά βεβαίωση τούτο.

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

Τό ζήτημα λοιπόν τίθεται προ ημών σαφώς. Πάσα φυσική κλίσις ανθρωπινή είναι πιστώσ και σαφώς κεχαραγμένη εις τήν παλάμην του νεογέννητου" έκαστον σημειον ή πάντα τά σημεία τής χειρός είναι διά τον πεπειραμένον χειρομαντιν λέξεις σαφείς, αίτινες συναρμολογούμενα! άποτελοϋσι τό βιβλίον τής ζωής. Καί διά νά όμιλήσωμεν μάλλον συγκεκριμένως, τό ουσιώδες και άξιον παρατηρήσεως έν τή χειρομαντεία είναι τό σχήμα τής χειρός. Παρουσιάζομεν ενταϋθα 7 αρχικούς τύπους τής χειρός, οιτινες φυσικώς διαφέρουσι αλλήλων" δ πρώτος εκ αυτών είναι ά τύπος δ πρωτογενής.

Διακρίνει τούτον μεγάλη χειρ με τούς δακτύλους βραχείς και τον αντίχειρα βαρύν και πολύ ήνωμένον μετά του έπιλοιπου μέρους τής χειρός. Ό κάτοχος τοιαύτης χειρός ανήκει εις τήν μάλλον ταπεινήν τάξιν τής διανοητικής ιεραρχίας. Τά ένστικτα και αί έπιθυμίαι του δεν είναι σχεδόν ανώτερα; από του κτήνους. Τό κάλλος, ή μουσική, αί άλλαι Τέχναι δεν έχουνιν ουδέμιαν έπιρροήν, δεν άσκοϋσιν ουδέμιαν έλξιν δι αυτόν. Δυστυχώς ο τύπος ούτος τής χειρός ήρχισε νά εκκλίπη επί των ήμερων μας οια τής ελευθέρως αγωγής και φυσικής, τής θεραπευούσης τώσον τό σώμα όσον και τήν ψυχήν

Δεύτερος τύπος είναι ή τετράγωνος χειρ. Εκείνοι ο'ιτινες κατέχουσι τοιούτου είδους χείρα, χαλαρώσι τήν πειθαρχίαν τήν ταξιν. και είναι αυστηροί φύλακες και τηρηται των νόμων. Είναι πάντοτε ακριβείς, μεθοδικοί, τίμιοι, οίλονομοι, και φιλοδίκαιοι, είτε άνδρες είναι είτε γυναίκες, διαβλέπουσιν έν πάση υποθέσει τό πρακτικόν μέρος, άν και έχουνι διά τάς απόκρυφους έπιστήμας έκπεφρασμένην προτίμησιν. Είναι κομψότατοι εις τό ενδύσθαι. Δεν έχουνι πνεύμα έφευρετικόν, άν και έπιτυγχάνουσιν ως λαμπροί μηχανικοί, ως άμισθοι διευθυνται, ως διακεκριμένοι ιατροί, ως τίμιοι δικηγόροι κεκτημένοι προσοχήν, έρευνώντες τά πάντα μέχρι και αυτών των ελαχιστων λεπτομερειών. Το μεγαλύτερον αυτών ελάττωμα είναι ότι κρινουσι τά πράγματα υπό τό ίδιον των μόνον πρίσμα, και πιστεύουσι τυφλώς εις πάν ό'τι είναι συναφές προς τήν ιδιαίτεραν φύσιν των.

Ό τρίτος τύπος είναι ή σπαθιδόμορφος χειρ ή έχουσα δηλαδή ακριβώς τό σχήμα τής σπαθίδος (σπάτουλας), ήν μεταχειρίζονται συνήθως οί φαρμακοποιοί. Οί κάτοχοι τοιαύτης χειρός είναι άνθρωποι τής δράσεως, τής ενεργείας και τής μάλλον απολύτου ανεξαρτησίας. Είναι ή χειρ του κατ' έξοχήν πρωτοτύπου παρατηρητού, ή χειρ του μεγάλου εφευρέτου. Ο κάτοχος τοιαύτης χειρός, εάν είναι καλλιτέχνης, ηθοποιός, συνθέτης μουσικός, δεν θα είναι ποτέ δούλος των καθιερωμένων ιδεών και των πεπατημένων μεθόδων, αλλά θα παρατηρή πάντοτε, θα σκέπτηται, θα όμιλή και θα ενεργή δι' αυτόν, συμφώνως δηλαδή προς τό έσώτερον εγώ. Πάντες οι μεγάλοι έξερευνηται τής γής, οί μεγαλοφύεις εφευρέται έχουνι εις τούς δακτύλους ή έν τή παλάμη τον τύπον τής σπαθίδος (σπάτουλας).

Ό τέταρτος τύπος είναι ή φιλοσοφική χειρ. Η φιλοσοφική χειρ είναι μακρά,γωνιώδης, όστεώδης και με τούς αρμούς ανεπτυγμένους, κάτοχοι δ'αυτής είναι οί βαθείς τής επιστήμης και τής φύσεως έρευνηται, οί άοκνοι μελετηται και έξεχοι φιλόσοφοι. Εκείνοι οιτινες

κατέχουσι τοιαύτην χείρα, είναι άπληστοι διά τήν μάθησιν και την σπουδήν, άλλ' όλως αδιάφοροι εις τά πλούτη. Νέοι Διογένεις θά κατώκουν ευτυχείς εις ένα πύθον και θά ήδύναντο νά παραδοθώσιν εις τήν μάλλον λεπτομερή έρευναν περί τής κατοικίας των ταύτης, άλλα χωρίς ποτέ νά φροντίσωσιν όπως τήν έγκαταλείψωσι και βελτιώσωσι τήν τύχην των. Άγαπώσιν επίσης τάς απόκρυφους έπιστήμας και πάν ό'τι είναι μυστηριώδες, άλλα μόνον υπό τήν έπιστημονικήν και ουδέμιαν άλλην ν έποψιν.

Ό πέμπτος τύπος είναι ή κωνική χείρ. Η κωνική χειρ είναι μικρά, με τούς δακτύλους ευρείς εις τήν βάση και κωνικούς εις τήν κορυφήν. Είναι ή χειρ του ορμητικού ανθρώπου, του όποιου όμως! σκέψεις δεν είναι βαθείαι, αί δέ ιδέαι εναέριοι, και άνευ θετικής τίνος βάσεως ή βαρύτητος. Ανυπόμονος τον χαρακτήρα, μεταβάλλεται και αηδιάζει τά πάντα μετά τής μεγαλειτέρας ευκολίας. Υπόκειται εις συγκινήσεις και επηρεάζεται λίαν ευκόλως έξε αυτών. "Ρήτορες, καλλιτέχναι, ηθοποιοί, κατέχοντες τοιαύτην χείρα, επιβάλλονται εις τό κοινόν μάλλον διά του Σαίξσπηρείου συνθήματος «Λόγοι, λόγοι, λόγοι», και τής υποκριτικής τεχντροπίας ή διά τής αύστηράς λογικής και τής ακαταμάχτου ικανότητος. Είναι έν ένί λόγω άγύρται του είδους των.

Ό έκτος τύπος είναι ή ψυχική χείρ. Η ψυχική χείρ είναι ωραία, αλλά δεν είναι ευτυχής, είναι ή χειρ των προγεγραμμένων. Έν τώ άπολύτω τύπω της είναι σπανιωτάτη. Όταν εύρίσκηται, είναι μακρά, στενή, και έν ταύτω λεπτότατη. Οί κάτοχοι τής χειρός ταύτης δεν έχουνι ούτε δύναμιν ούτε ένεργειαν. Έχουσι πλήρη πίστιν και τυφλήν έμπιστοσύνην εις τά ιδανικά και τάς έμπνεύσεις των. Τά πρώτα είναι έξεχοα, οί δεύτεροι υπέροχοι. Είναι έρασταί τής μουσικής, των τεχνών και παντός ωραίου" είναι αισθηματικοί και συμπαθείς,

αλλά στερούνται παντελώς πρακτικού πνεύματος. Ό πνευματισμός, ο μαγνητισμός, ο υπνωτισμός, πάν τό μυστηριώδες και άγνωστον τούς γοητεύει, άλλ' ουδέποτε δύναται νά αξιωθώσι θετικής τίνος έιτυχίας, διότι στερούνται τής ισχύος, τής θελήσεως. Είναι όντα αδύνατα εις τό νά παλαίσωσι κατά των απαιτήσεων του κόσμου, και συνήθως γίνονται ύποχονδριακοί, και πάντοτε δέ σχεδόν οαίνονται τοιούτοι, ως επί τό πολύ δέ τελευτώσιν αυτόχειρες.

Είναι κοινότατος ο έβδομος και τελευταίος τύπος τής μικτής χειρός. Η πλειονότης των ανθρώπων έχει τον τύπον τούτον τής χειρός. Παρουσιάζει κατά τό μάλλον ή ήττον, κατά τούτο ή εκείνο, ένα εκ των υποδειχθέντων τύπων, ή άθροισμα όλων αυτών. Εις δάκτυλος δηλαδή δύναται νά ε'χη τό σχήμα σπαθίδος (σπάτουλας), εις άλλος δύναται νά είναι κωνικός, εις τρίτος τετράγωνος και οί άλλοι νά φαίνωνται φιλοσοφικοί ή ψυχικοί. Η ποικιλία αυτή των τύπων σημαίνει προφανώς και ποικιλίαν ιδιοφυίας. Εκείνοι οιτινες κατέχουσι τοιαύτην χείρα, είναι ευμετάβολοι" μεταβάλλουσι καθ'έκάστην ιδέαν, αισθηματα, λόγους, δράσιν και ένεργειαν, ο χαρακτήρ αυτών είναι αλλοπρόσαλλος και διά νά όμιλήσωμεν κατά Δάντην

Oggi vuol cioè che doman disvuole

Εκείνο δπερ θέλουσι σήμεραν τοις απαρέσκει ανριον.

ΙΔΟΜΕΝΕΥΣ ΕΠΙΜΕΝΙΔΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

των, τυράννων, δικτατόρων κοινωνικών, τρομοκρατικών πολιτικών και οικονομικών, αύθεντικώς, και επιστημονικώς μετά της εγκληματολογίας.

Παρατηρήσατε αυτούς τους δυνάστας, αρχόμενοι από τών φερόντων στέμματα καί κατερχόμενοι μέχρι τών *Brummels* τών οίκων ανοχής. Θ' άνεύρητε εις αμφοτέρους τήν αυτήν ηθική ν φυσιογνωμίαν, διότι ανήκουν εις τήν αυτήν οίκογένειαν, έχουν όλοι την αυτήν έπιθυμίαν του άπαιτείν παρά του άλλου τήν ίκανοποίησιν τών διαφόρων ορέξεων των άνευ τής ελαχίστης άμοιβαιότητος, έχουν όλοι ένστικτα παρασιτικά, είνε όλοι εγκληματία; κατά διαφόρους διαβαθμίσεις.

Ο πολιτισμός πολλαπλασιάζει και καθίστα συντονωτέρας τās επιθυμίας του παρασιτισμού, παρουσιάζων συγχρόνως επίφοβους διευκολύνσεις δια τήν παρασιτικήν έμμετάλλευσιν τών άλλων ανθρώπων.

Πράγματι, ό πολιτισμός είνε συνώνυμος τού καταμερισμού τής εργασίας, τού βιομηχανισμού. τής εγκαταλείψεως τών αγρών και τών αρχηγόνων κτήσεων, τής προόδου τών πόλεων. Η μεγάλη πλειονότης τών ανθρώπων δεν ζητεί πλέον τήν τροφήν της άπο τήν γήν καί έκ τής ανταλλαγής τήν ίκανοποίησιν τών αναγκών τής πολυτελείας. Δημιουργεί άξιας ύλικάς και ήθικας προς ανταλλαγήν μετ'άλλων άξίων. Δεν είνε πλέον αυτότοις άλλα αλληλέγγυος. Ο άνθρωπος καί άν είνε ενάρετος θα έχη πάντοτε τάσιν τινά ώστε να υπερβάλλη τήν άξίαντου ό,τι δίδει, καί να υποτιμά ό,τι λαμβάνει εις αντάλλαγμα, νά έπιθυμή τήν άπόλαυσιν ικανοποίησεως υπερβαινούσης τον κόπον του, νά έπωφεληται άναρμόστως έκ τής άνεπιτηδείότητος ή τής κατεπειγούσης ανάγκης τού πλησίον του.

Αφ'ής στιγμής δέν ξή τις έκ τής φύσεως άλλ'έκ τού ανθρώπου, ή από τής συμπράξεως εις τον παρασιτισμόν μετάβασίζεινε ευχερέστατη, κατ'αρχάς άτολμος, τυχαία, μετριασμένη, ακολούθως συχνότερα καί τολμηρότερα, τέλος καθ' έξιν, αποκλειστική και αγρία.

Οί αρχαίοι διετέλουν έν γνώσει τής τοιαύτης συνδρομής τών γεγονότων, αποδίδοντες εις τόνΈρμήν των θεότητα έποπτεύουσαν τούς έμπορους καί συγχρόνως τούς κλέπτας. Γνωρίζομεν άλλως τε Οπi τό έμπόριον έν αρχή διετέλει εις κατάστασιν πειρατικήν. καί ότι έκαστον επάγγελμα περιέβαλε διά τίνος μυστηρίου τās τεχνοτροπίας του, διά νά καταστήση αδύνατον εις τόν βέβηλον τήν επακριβή έκτίμησιν τής αξίας τών υλικών καί τήί εργασίας. Η τάσις αυτή δέν μετεβλήθη άπο τής αρχαιότητος και εντεύθεν. Ο Ερμής διατηρεί πάντοτε τήν διπλήν άποστολήν του. Σήμερον μάλιστα τά ύπουργήματά του εινε περισσότερα. Ο σφετεριστής, ό ασυνείδητος κερδοσκοπος, τό προστατευτικόν σύστημα Οσπρ καταχράται τής πολιτικής του έξουσίας επιβάλλον εις ένα τών τελωνιακούς δασμούς, ίνα ούτω θησαυρίζουν οί ολίγοι αναλωμασι τών πολλών, είνε κατά τό μάλλον ή ήττον τύποι του πάλαι πειρατού και καθ' άπάσας τās έποχάς κλέπτου, καίτοι ό νομοθέτης αρνείται νά παραδεχθή αυτόν τόν παραλληλισμόν.

Είνε Όλοι παράσιτοι, άρα εγκληματία.

ΜΑΞ ΝΟΡΔΑΟΥ

Και ήδη επί τό συμπέρασμα.

Ο περί τού εγκλήματος ορισμός μου ώς δντος παρασιτισμού τού άνθρώπου επί τού ομοίου του, νομίζω, ότι δίδει λόγον τού φαινομένου, εξηγεί τήν αίτιολογίαν του, προσδιορίζων συγχρόνως τήν θέσιν του τόσοσν έν τή ψυχολογία καί τή γενική βιολογία τού άτομου, όσοσν και έν τή κοινωνιολογία. Βιολογικώς, δυνάμεθα ή μάλλον όφείλομεν νά κάμνωμεν απόλυτον διάκρισιν μεταξύ τής έκ παθήσεως προερχόμενης, καί επιβλαβούς εις τούς άλλους πράξεως, και τού κυρίως λεγομένου εγκλήματος.

Η μεταξύ τών δύο αυτών γεγονότων σύγχυσις, καίτοι όμοιον κατ' έπιφάνειαν, εινε αδύνατος, όταν λάβωμεν ύπ'όψιν μας ότι ό έκ πάθους εγκλημάτων ουδέν προσωπικόν όφελος προσπορίζεται έκ τής βιαιοπραγίας του, εις τήν οποίαν προβαίνει διατελούν ύπό τό κράτος εξαιρετικής διατάσεως τού νευρικού του συστήματος, ενώ ό παράσιτος εγκληματίας διαπράττει ψυχαίμως τό έγκλημα του, μόνον καί μόνον αποβλέπων εις οιανδήποτε προσωπικήν όφέλειαν ή ίκανοποίησιν.

Ο μέγας παγκόσμιος πρόξενος τών εγκλημάτων είνε ό νόμος τού ελάχιστα μοχθείν. αυτός μεταβάλλει εις παράσιτον δηλ. εις καθ' έξιν εγκληματίαν, τόσοσν τόν άρχέγονον Έπρακλήν. όστις πρό τού ροπαλου του έβλεπε νά τρέμουν τά πλήθη τών φιλόπονων εργατών, όσον και τόν άσθενικόν έκφυλον. τέκνον πολιτισμού προχωρημένου, όπερ αισθάνεται εαυτό άνίκανον νά έργασθή Ένα ούτω συγκαταριθμηθή εις τήν παγκόσμιον έργατικήν ομάδα.

Ηδη έναπολείπεται ή διερεύνησις τού καλύπτοντος τόν όρισμόν μου εδάφους.

Προς τούτο θά υποδειξω ολίγα τινά σημεία.

Ο καθ' έξιν εγκληματίας λόγω αδυναμίας οργανικής είνε κατ' έμέ *minus habens*, συνεπώς ασθενής. Ναί μέν επικίνδυνος, άλλ'ούχ ήττον ασθενής.

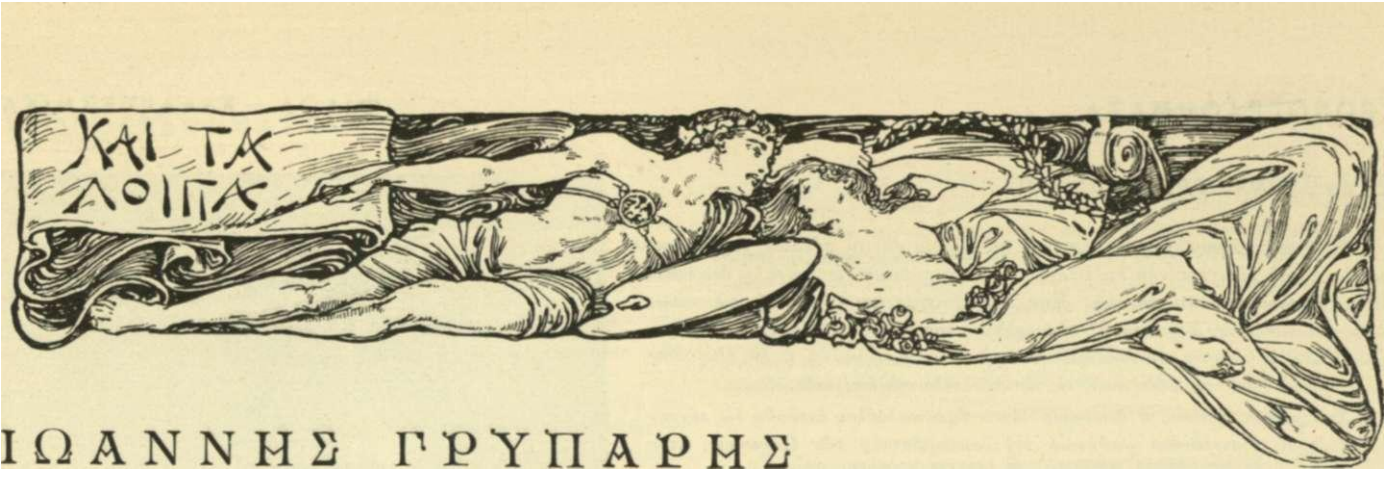
Τό έκ παθήσεως έγκλημα είνε ψυχική καταιγίς, όλεθρία βεβαίως, όπως είνε ή χάλασα ή ό σεισμός, άλλα *δυσπηχώς* συμφυής μέ τήν άνθρωπίνην φύσιν, τό μόνον δ' όπερ δύναται ν' άντιταχθή κατ' αυτου, είνε ή βραδεία καί σταθερά προσπάθεια αγωγής σκοπόν έχούσης τήν έν τώ μέτρω τού δυνατου μεταβολήν αυτής τής φύσεως καί τήν άνάπτυξιν τής εντός μας λανθανούσης απαγορευσεως.

Τό μόνον πραγματικόν καί ασύγγνωστον έγκλημα, όπερ πρέπει ν' άποφεύγεται καί νά καταπολεμήται άδιακόπως και άνοικτιρμόνως, είνε ή κοινωνική έμμετάλλευσις, ή περίπτωση αυτή ανθρωπίνου παρασιτισμού λόγω έξεως και οχι όργανικής ανάγκης.

Τό μέγα φάρμακον αυτής τής εγκληματικότητος θά έπετυχάνετο δι' οργανισμού τής κοινωνίας, όστις θά ήδύνατο νά καταστήση τήν συνεργασίαν τελείαν, θά άπηγόρευε τήν άνειλικρίνειαν τών συναλλαγών, τήν κατάχρησιν τής υπεροχής τού ισχυρότερου καί θά έξησφάλιζεν εις τόν αδύνατον και ταπεινόν τό ελάχιστον έκ τών απαραίτητων πρός συντήρησιν του αγαθών.

Η προς τήν πραγματοποιήσιν αυτου τού ιδανικου τείνουσα θεωρία καλείται *κοινωνισμός* (*socialisme*).

Π. Α. Π. ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ

Η «Ανατολή» της 22ης Οκτωβρίου 1893, με τον Ιωάννη Γρυπάρη ως πρωταγωνιστή

Ό πρό τίνος χρόνου διορισθείς ως έκτακτος απεσταλμένος καί πληρεξούσιος υπουργός παρα τή Α. Α. Μεγαλειότητι τῃ Σουλτάνηφ εις άντιπαύστασιν του αειμνήστου Νικολάου Μαυροκορδάτου ημετέρος εν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτής Η. Ιωάννης Γρυπάρης είνε έκ τών ολίγων παρά ταίς ξέναις αιάλας αρίστων ημετέρων διπλο>ματικών αντιπροσώπων, προσχθείς εις τήν, ως εἶρημα, περιβλεπτο> θέσιν επαξίως τής μεγάλης διπλωματικής ικανότητος του και τής άσκουσν καί πάντοτε επιτυχούς υπέρ τών ελληνικών συμφερόντων δράσεως τω.

Η «Ανατολή» την όμόθυμον του Ελληνικού τύπου έπιδοκιμασίαν συμμερίζουση, και εἰσφροσύνης χαριτζέουσα τον διορισμόν του κ. Ιωάννου Γρυπάρη, ως ημετέρου πρεσβευτοῦ παρά τή Υψηλή Πύλη, θεωρεί καθήκον επιβάλλουμον όπως από τών στηλών αυτής έμπεριστατομένως γνωρίση εις τούς άνα το Πανελλήνιον κ. κ. ανόδηομητας και άναγνώστας της την έξέχουσαν φυσιογνωμίαν του διακερούς διπλωμάτου, χρονολογικώς παραθέτουσα τήν έν τω διπλωματιφν σταδίω υπέροχον έπιτυχίαν του κ. Ιωάννου Γρυπάρη, όστις, κατά κοινήν όμολογίαν και ως έκ τών γεγονότων απεδείχθη, υπήρξε κατ'εξοχήν persona grata τόσοσν παρά τή Αγγυπιακή Κυβερνήσει όσον και παρά τή Υψηλή Πύλη, ήτις ευχαρίστως εύροσστήθη ν' άποδοχθή τον παρ' Αυτή διορισμόν του κ. Ιωάννου Γρυπάρη εις τήν μεγίστης δια τόν καθόλου Έλληνησμόν σημασίας θέσιν του έν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτοῦ.

Ο κ. Ιωάννης Γρυπάρης εγεννήθη έν Αθήναις τή 28 Σεπτεμβρίου 1841) έν πατρός Γεωργίου Γρυπάρη εισεγγελέως τότε Προτοδικών και Εφετών, μετέπειτα δε πλ.πρεξουσίον έν τή Εθνική Συνελευσει τή η'ηφριάση το Σύνταγμα τής Ελλάδος, και μέλουσ τής παροικνευσάσης τό σχέδιον αυτου έπιτροπής.

Μετά το πέρας τών γυμνασιακών σπουδών του και τήν άνάγυρουσίον τον ως διδάκτορος τής Νομικής άπήλ.θεν εις τήν Έσπερίαν πρός τελειοποίησιν τών σπονδών του, οπόθεν έπανελθόν κατά τό 1874 διορίσθη και υπηρετήσε> ως πρωτοδύσης έν Αθήναις, Χαλκιδι, Ναυπλίφ, Πάτρας και Ζακύνθο.

Κατά τό 1880 παραιτηθείς εξετέθη ως υποψήφιος βουλευτής Σύρου, εκλεγείς δια κατακληρητικής πλειονοψηφίας. Νεαρώτατος ήδη 6 κ. Ιωάννης Γρυπάρης μεταξύ τών αντιπροσώπων του Έθνοσ ηκολούθησε τό πολιτικόν πρόγραμμα του αειμνήστου Χαριλάου Τρικούπη, μεθ' ον συνεδέθη δια στενής φι.ίας, και όστις ιδιαίτέρως έξετίμα τόν νεαρόν πολιτικόν δια τήν ρητορική> ενχέρειαν καί τήν βαθντάτην γνώσιν τόν εν τή Βουλή ύπ' αυτου θηγομένων ζητημάτων. Μετά τήν κατά τό 1881 διάλυσιν τής Βουλής ύπό του Κοινοβινδούρου ό κ. Ιωάννης Γρυπάρης καί αύθις έξε/έγη βουλευτής, μόνον δε κατά τό 1885 απέτυχε παρασπρθείς, ως μή όφελει>, επό του ρεύματος τής 7VS Απριλίου.

Αλλ' ή αποτυχία αυτή δύναιται να θεωρηθή ως ό ενούινος πρόδρομος του περιλαμπρου διπλωματικού μέλλοντος του νεαροῦ πολιτισού, όστις ευγενώς αρνηθείς τās ύπό του Χαριλάου Τρικούπη προσφερομένης αυτην θέσεις Νομάρχου Αττικής, Γενικών Προξενείων Σμύρνης και Μιασσειας, έξήγησε να διορισθή εις Γενικόν Προξενείοն δράσιν έχον πολιτικήν.

Κατά Ιούλιον λοιπόν του 1886 διορίσθη Γενικός Πρόξενος έν Χα-

νίσις τής Κρήτης ίπου διά τās πολύτιμους αυτου υπηρεσίας και τήν δεξιάν διαχείρισιν τών εκάστοτε παρουουαζομένων Ζητημάτων τῃ απενεμήθη ό Χρυσούς Σταυρός του Σωτήρος. Βραδίτερον διορίσθη διπλωματικός Πρόξεντορ έν Σόφια τής Βουλγαρίας, οπου διέμεινεν επί διετιαν έρρομένως ύσον και άποτελεσματικώς προασπίσας τα έλληνικά συμφέροντα δια τών περιουπιδαστων περι τών Μακεδόνιων πραγμάτων εκθέσεων του, καί τής προσωπικής μετά του ήγεμόνος Φερδινάνδου και του τότε προθυπουργου Σταμπούλωφ φιλικας επατυχόν τήν από τής στρατεύσεως άπαλλαγήν τών έν Βουλγαρία Ελλήνων.

Ότε δε κατά τό θέρος του 1892 ό κ. Γρυπάρης άνεχώρει μεταεθείς εις Αγγυπτον ό ήγεμόν Φερδινάνδος εις ένδειξιν τής προς αυτόν μεγάλης εκτίμησεως ιδιοχειρως άνήτησεν επί του στήθος τον τόν Βουλγαρικό> Μεγαλόσταυρο>, ένφρ συγχρόνως έθετεν εις τήν διάθεσιν του μέχρι του Μουσταφά-Πασά συνόρου μετά τής Τουρκίας τήν ιδιαίτεραν αυτου αμαξοστοιχία>.

Εις κρισιμοτάτην και μεγίστης σημασίας στιγμήν άφίκατο και άνέλαιβεν ό κ. Ιωάννης Γρυπάρης τήν νέαν έν Αγγύπτιο θέσιν τον, όσον έξίχως διετρανόθη ή έκτακτος διπλωματική ιδιοφνία τον διά τών αλληπαλλήλων διπλωματικών επιτυχιών τον, δια τών οποίων κατέστησεν άέμριστον και ειλικρινή τήν εκτίμησιν τών εκεί> όιογενών και τών εκάστοτε ελληνικών Κυβερνήσεών. Ανευρίθημοι σ>τως είνε αί πολύτιμοι ύπηρεσία, τας όποιας ό κ. Ιωάννης Γρυπάρης έν τή έξοδοσμένη διπλωματική Έναοητί τον παρεσχε> εις τα ελληνικά ανμφέροντα έν Αγγύπτιο. Μόλις άφικόμενος επέτηχε τήν άνατολήν τής

εφαρμογής τών αστυνομικών εκεινων διατάξεων, δι ών σπουδαίως παρεβλ.άπτετο τό εμπόριον τών ελληνικών οισπνευμάτων. Βραδύτερον τή πρωτοβουλία και καθοδηγήσει του συννεστήθη τό Κοσσυνηδοικειόν, εισεγγελες του όποιου έχρημάτισεν αυτός ούτως. Διερωτίθισε τό Ζήτημα τής ιθαγενείας κατά τρόπον παρεχοντα μεγάλα εις τούς έν Αγγύπτιο Έλληνας πλεονεκτήματα, άρίστας έν τῃ μεταξύ διατηρών σχέσεις μετά του Ηγεμόνας, των κατά καιρούς Υπουργών καί τών ξένων συναδέλφων του. Κατά Ιανουάριο> του 1893 ό κ. Ιωά>νης Γρυπάρης δια τής διπ/ωματικής του δεξιοτήτος και τής προσωπικής μετά του Ήγεμόνος φιλικας επέτηχε τήν περιφανή εκεινην ίκανοποίησιν τής περινβριοθείσης ύπό Αγγυπτιών στρατιωτών ελληνικής σημαίας, ήτις χάρις εις τόν κ. Γρυπάρην θριαμβευτικώς ύψώθη επί του παραλ.ίου έν Αλεξάνδρεια φρουρίου και δια 21 κανονιοβολισμών έτιμήθη ύπό τών αγγυπιακών τηλεβόλων. 'Αλλά καί πλείστοι άλλα διπλωματικά Έπιτυχία, ον ουκ επόν αριθμός, έπιτυχία καταστήσασαι τόν κ. Γρυπάρην τό ίνδαγμα τής λατρείας τών έν Αγγύπτιο ομογενών, ήνων τόν επαφανή διπλωμάτην εις τήν περιβλεπτον θέσιν του έν Κωνοταντινουπόλει εκτακτου απεσταλμένου και πληρεξουσίου Έσπρυγοῦ, όπου, ουδεμία αμφιβολία, οτι ου μόνον μεγάλως θα εξυπαρτέηση τα ελληνικά ανμφέροντα, ά/λά και σπουδαιως θα σύσφιγη τούς μεταξό Ελλάδος και Τουρκίας φιλικούς δεσμούς, δε υπέρ πάντα άλλον έν γνώσει διατελών τής ωφελείας, ήτις θά πρόκύψη έκ τής τοιαύτης περισοπιδαστου προσεγγίσεως.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ΘΕΑΤΡΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑ ΤΗΣ "ΑΝΑΤΟΛΗΣ",

Εν Άζανθω τῆ 9 Φεβρουαρίου 1909.

Ἀξιότιμε κύριε Διευθυντά τῆς Ανατολῆς.

Χθες ἔλαβον το τελευταίον φύλλον τῆς Ἀνατολῆς καί μετά μεγάλης εὐχαριστήσεως εἶδόν ὅτι ζητεῖτε δημοψήφισμα διὰ τὸ θέατρον μας, πῶς δῆλα δὴ θά ὀνηθῆ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ὕψος τοῦ ἀληθοῦς αὐτοῦ προορισμοῦ. Θα σὶς εἶπω τὴν ταπεινὴν μου γνώμην :

α') Νὰ ψηφισθῆ ὁ περί πνευματικῆς ιδιοκτησίας νόμος,

β') Νὰ σχηματισθῆ ἐξ ὧλον τῶν καλλιτέρων ηθοποιῶν θίασος, ὅστις νὰ ἴνῃ ἐτησίαν χρηματικὴν συνδρομὴν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἀπὸ τοὺς δῆμους τοῦ Κράτους τοὺς ἔχοντας θέατρα. Μεταξὺ τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ ἐπισημοῦ τούτου θίασου νὰ εἶνε καὶ δύο. Ἡ μία νὰ μετχθῆ καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις ἐνθα ὑπάρχουσι θέατρα νὰ διδάσκῃ, ἡ δὲ ἄλλη νὰ διδάσκῃ μόνον πρωτότυπα ἔργα Ἑλλήνων ἐθνικῆς υποθέσεως, ἐθνικῆς ἀποστολῆς, ἐθνικῆς ζωῆς καὶ ὁμοίως μεταφράσεις.

γ') Νὰ βρῆται κατ' ἔτος τὸ πρωτότυπον δραματικὸν ἔργον, τὸ ὅποιον κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πρώτου ἔτους τῆς διδασχῆς ἐδιδάχθη τὰς περισσοτέρας φορὰς καὶ εἰσεπράχθησαν τα περισσότερα χρήματα. ^

Κατὰ τὴν γνώμην μου τὴν πρώτην μέριμναν πρέπει νὰ τὴν λάβῃ ἡ Κυβέρνησις, ὑποστηρίζουσα ἕνα θίασον ἐπίσημον, ἔχοντα ἀληθῆ ἐθνικὴν ἀποστολήν.

Δεν εἶνε δύσκολον πράγμα, ἀφοῦ ἐν Ἰταλίᾳ τοιοῦτος θίασος υπῆρξε καὶ ἔφερεν ἀποτελέσματα ευχάριστα εἰς τὸ θέατρον τῆς Ἰταλίας. Ἐν Τουρίνῳ υπῆρξεν ὁ βασιλικὸς θίασος, φέρων τὸ ὄνομα *Compagnia. Reale Sarda*, ὅστις προ τοῦ 18-18 εἶχε τὴν χρηματικὴν συνδρομὴν τοῦ βασιλέως Καρόλου Αλβέρτου καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν. Ὁ θίασος οὗτος ἐδίδαξεν εἰς τὸ ἐν Τουρίνῳ θέατρον *Cavigliano* καὶ ἔξοχα δραματικὰ ἔργα, εἰ δὲ ἐγένετο ἡ κυρία ἀφορμὴ νὰ δημιουργήσῃ σχολὴν ηθοποιῶν, ὧν ἀναφέρουμεν τὰ ονόματα, τῆς Ριστόρη, τοῦ Ἐρνέστου Ρώση, τοῦ Καίσαρος Δονδίνου, τοῦ Γα'ιτάνου Γατινέλλη. Ὁ θίασος οὗτος ὑπεχρεῖτο νὰ διδάσκῃ κατ' ἐβδομάδα μίαν νέαν κωμωδίαν ἢ ἐν νέον δράμα. Οὕτως ἐνεθαρρύνοντο οἱ συγγραφεῖς καὶ δια τὸν θίασον τοῦτον ἔγραψαν οἱ ἐπιφανεῖς Σίλβιος Πέλικος, Αλβέρτος Νότας, Κάρολος Μαρτέκος, Ἄγγελος Βροφέριος, ονόματα, ὧς βλέπετε, σεβαστά, ἐπίσημα.

Τοιοῦτον θίασον ἐπεθύμουν ἐν Ἑλλάδι. Λί Αθήναι ὡς πρωτεύουσα νὰ γίνῃ καὶ διδάσκαλος τοῦ ἑλληνισμοῦ δια τοῦ θεάτρον, νὰ ἠθικοποιῆ πάντοτε, νὰ ὑψοί τὰ ἐθνικὰ φρονήματα, αἰσθήματα καὶ συναισθήματα. Ὁ θίασος οὗτος ἐπεθύμου νὰ ἔχῃ καὶ δύο υποχρεώσεις: α') Νὰ μεταβῆ καὶ εἰς ἐκεῖνας τὰς ἑλληνικὰς πόλεις ἐνθα ὑπάρ/ουσι θέατρα καὶ εἰς τα κέντρα τοῦ ἔξω ἑλληνισμοῦ. β') Νὰ διδάξῃ μόνον ἔργα ἑλληνικά, πρωτότυπα.

Δια ἐθνικά ἔργα Ἰδοῦ τί ἐννοῶ :

Ἐπεθύμουν ὁ δραματικὸς ποιητὴς νὰ ἦνε ἠθογράφος, ψυχολόγος, νὰ γνωρίζῃ καλὰ ἀλλὰ καλὰ τὸν Ἕλληνα, δια νὰ δυνηθῆ νὰ γράψῃ γνήσια ἑλληνικὰ δραματικὰ ἔργα. Διατί ἡ ξηνομανία μας νὰ εἶνε καὶ εἰς τα θέατρα ! ; Ἡ Ἑλλάς εἶνε πλούσια ἐθίμων, εἶνε πλούσια χαρακτηριστικῶτων τύπων. Εἰς συγγραφεῖς ευφυῆς δύναται νὰ εὐρὴ τὴν ποικιλίαν καὶ τὸν πλοῦτον τῶν χαιοκατησων καὶ τὴν πραγματικὴν ἑλληνικὴν πρωτοτυπίαν. Τὸ ἰδεώδες τῆς τέχνης ας εἶνε ἐθνικόν. Ἡ ζωηρότης τῆς ἐμπνεύσεως ἐνδύεται εἰς τὸν λαόν. Καὶ ὁ μελετῶν τὸν λαόν εἰς ὅλας τοῦ βίου τὰς φάσεις γνωρίζει τὸν ἀληθῆ Ἕλληνα με τὰς ἐνδόμυχους σκέψεις, με τὰ μυστήρια τῆς καρδίας.

Ὁ μελετῶν μόνον εἰς τὸ γραφεῖον, ὁ μελετῶν τοὺς ἀεγάλους παλαιούς καὶ νέους δραματικούς ποιητάς, πιθανόν, γράφει ἔξοχα δραματικὰ ἔργα ὑπὸ ἐποψιν φιλολογίας, ἀλλὰ δεν θά εἶνε γεμὰτα ἀπὸ τὴν πραγματικὴν ἑλληνικὴν ζωὴν. Ὁ φανὴ φιλόσοφος, πολιτικός, ρητωρ, ιστορικός, φιλόλογος, ἀλλὰ οὐχὶ καὶ ἠθογράφος, γνωρίζων τὴν πατρίδα καὶ τα πρόσωπα, ἀτίνα θέτει εἰς τὴν σκηνήν, διὰ νὰ ἠθικοποιῆ τὸ ἔθνος. "Ὁποῖος μελέτα ἐκ τοῦ πλησίον τὸν Ἕλληνα, δύναται νὰ γράψῃ τὴν ζωντανὴν κωμωδίαν, τὸ ζωντανόν δράμα, τὸ πρωτότυπον καθ ὅλα, γεματον τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς, μεστόν τοπικῆς χροιᾶς Ἐργον ἀθάνατον θα εἶνε τότε.

Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει πολλὰ ελαττώματα, τὰ ὁποῖα πρέπει ἴδια τὸ θέατρον νὰ τα ἐκρίζωσῃ, εχει ἐπίσης πλείστας ἀρετάς, τὰς ὁποίας πρέπει τὸ θέατρον νὰ ἀποθέσῃ.

Νομίζω ὅτι ἐν Ἑλλάδι γράφουσι πρέπει νὰ ἔχωσιν ἐθνικὴν ἀποστολήν. Μὴ εἰμεθα ξενολάτριαι καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν. *Ἄς μὴ

ἴδωμεν τι πράττουσιν οἱ Γερμανοί, οἱ Γάλλοι, οἱ Ἴῶσοι. Ἡμεῖς ἔχομεν τὸ καθήκον νὰ εἰμεθα ἀπόστολοι τῆς διαδόσεως τοῦ ἐθνισμοῦ εἰς τὸν Ἕλληνισμόν, τὸν πάσχοινα ἰσως ἐνεκα τῆς ἀδιαφορίας μας. Ποιηταὶ καὶ ιστορικοί, τεχνοκρίται καὶ καλλιτέχνη, ὅσοι αἰσθάνονται τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς ἀληθοῦς τέχνης καὶ το μεγαλείον τῆς πατρίδος, ἄς γίνωσι δημοῖοι διδάσκαλοι τοῦ ἑλληνισμοῦ. Νὰ παρασταθῶσι τὰ ἀρχαία μας δράματα, ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἶνε πολυτέλεια. Θέλω νέον ἑλληνικόν θέατρον. Βλέπω ὅτι ἐλθσμένησα νὰ ἀναφέρω τὰ ιστορικά δράματα μας. Ἐπεθύμουν τα ιστορικὰ πρωτότυπα δράματα νὰ μὴ γράφονται συχνά, δια δύο λόγους: α') Νὰ ἀναβιβασθῆ ἀξιοπρεπῶς ἐν ἱστορικόν δράμα ἀπαιτοῦνται πολλὰ δαπάναι δια τὸν ἱματισμόν καὶ τὸν διάκοσμον τῆς σκηνῆς, β') Ἐνίστε παρατηρῶ ὅτι εἰς πολλὰ τῶν ἐκδοθέντων ἱστορικῶν ἔργων ὁ τίτλος εἶνε ἑλληνικός, τὰ ονόματα τῶν προσώπων ἑλληνικά, ἀλλ' ἡ ψυχὴ εἶνε ξένη, ξένη ἢ καρδία. Καὶ τοῦτο διότι ὁ γρά'ιας εὐρίσκειτο ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἀνχνώνσεων ξένων ἔργων.

Ἄς ἐπανέλθω εἰς τὴν ζωντανὴν κωμωδίαν :

Βεβαίως ἐν Ἑλλάδι ἐνεκεν ἱστορικῶν λόγων δὲν ὑπάρχει ἐνότης κοινονικοῦ βίου, δεν ὑπάρχει ἐνότης ἠθῶν καὶ ἐθίμων. Ὁ Ἑπτανήσιος διαφέρει τοῦ ἱελοποννησίου καὶ Στερεοελλαδίτου καὶ οὔτοι πάλιν μεταξὺ τῶν διαφέρουσιν. Ἀδιάφορον. Μήπως ὁ Ἰταλὸς δεν θέτει ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸν βίον μίας μεγάλης ἐπαρχίας του ; Μήπως ὁ Βικτωρ Βερσίτσιος δεν ἐτύχε μεγάλων ἐπαίνων διὰ τὸν *Signor Travetti*; Διατί νὰ μὴ παρασταθῆ εἰς Αθήνας ὁ βίος τῆς ἐπαρχίας ὧς διδάσκειται εἰς τὴν Ρώμην ; Ἐπειτα ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι κοινὰ κακά, ἀτίνα πρέπει νὰ καταπολεμηθῶσι, καὶ κοινὰ χρεταί, ἀτίνας πρέπει νὰ ἀποθῶλονται.

Βλέπω ὅτι τὸ χαρτὶ τελειώνει καὶ σὰς ἠνώχλησα ἐπίσης διὰ τῆς φλυαρίας μου.

Λοιπόν, νομίζω, ὅτι ἀν σχηματισθῇ τοιοῦτος θίασος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Κυβερνήσεως, ἀν ψηφισθῆ ὁ περί πνευματικῆς ιδιοκτησίας νόμος, ἀν ἐχῶμεν δραματικούς συγγραφεῖς με ἐθνικὴν ἀποστολήν, νομίζω, ὅτι τὸ θέατρον μας θά φθάσῃ, σὺν τῷ χρόνω, εἰς τὸ ὕψος τῶν ἀληθῶν ἀντων προορισμοῦ.

Πιστεῦθε ὅτι θά ἔλάβετε τὸ χειρόγραφο μου περί τοῦ πρώτου ἐν Ἑλλάδι θεάτρον. Ἐνθυμήθητε ὅτι θα εἶμαι πάντοτε εἰς τὰς διαταγὰς σας.

Ὁ πρόθυμος

Σ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

Ἀξιότιμον διευθυνσιν Ανατολῆς

Ἀθήνας

Μέατρον ἑλληνικόν, θέατρον ἐθνικόν τότε δύναται νὰ θεμελιωθῆ, ὅταν ἀποβάλωμεν τὸν ξενισμόν, ὅστις πανταχόθεν κατακλύζει τὸ ἔθνος μας. Ἐνῶ ἡ γλῶσσα υφίσταται τὴν ἐπίδρασιν τῆς ξηνομανίας, ἐνῶ τὸ ἐνδύμα προσαρμόζεται κατὰ τὸ γαλλικόν ἢ ἀγγλικόν μέτρον καὶ τα ἠθῆ μεταμορφοῦνται καὶ ἡ τέχνη ἐρχεται ἐξωθεν, διατί ἔχετε τὴν ἀξίωσιν νὰ ἔχομεν ἐθνικόν θέατρον ; Λέγων ἐθνικόν δεν ἐννοῶ βέβαια τραγωδίας τοῦ «Κατσαντώνη» καὶ τῆς «Μπου'ιπουλίνας», οὔτε τὴν «Νύμφην τῆς Κούλουρης» καὶ τὸ «Λίγ' ἀπ' ὅλα». Ἐννοῶ δραματικὰ ἔργα ἔχοντα ἑλληνικὴν ψυχὴν, ἀγνότητα αἰσθήματος, δημιουργίαν ιδεῶδους, ἀναπαράστασιν φρονήματος ἀνταξίου πρὸς τὰς παραδόσεις τῆς φυλῆς, πρὸς τὰς βλέψεις τῆς ἱστορίας, πρὸς τὰς κοινωνικὰς ἐξελίξεις. Τὸ Βασιλικόν Θέατρον εἶνε μόνον Βασιλικόν. Ἡ Νέα Σκηνὴ ομοιάζει με μίαν ξηνότοπον χειροσ.ετηαένην, ἡ ὁποία ἀρέσκειται εἰς τὰ καινὰ δαιμόνια. Οἱ πλανόδιοι θίασοι φροντίζουσι περισσότερον διὰ τὸ βαλλάντιον ἢ διὰ τὸ ἐθνικόν χίσθηαχ. Δραματικὴ σχολὴ δεν ὑπάρχει. οἱ ὀλίγοι δραματικοὶ συγγραφεῖς δεν ἔχουν ορεξιν νὰ ἐργασθῶν ὁ λαὸς εἶνε ἀκόμη ἀπαιδαγίγῃτος" ὁ καλὸς κόσμος ἀποστέρει τὰ πάτρια. Ἰδοῦ ὁ θεατρικὸς ἀπολογισμός. Συνεπῶς ἡ θεατρικὴ Ἄναγέννησις φρονῶ ὅτι θά μείνῃ ἐπὶ μακρόν ἐτι ρίιιιι ἀββίίίββιίίτιιι.

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

Πρὸς τὴν Ἀειῦθνοσιν Ανατολῆς

Ἀθήνας

"Ὅταν οἱ δραματικοὶ συγγραφεῖς γράψουν ὡς Ἕλληνες καὶ διὰ τοὺς Ἕλληνας, ἀδιαφοροῦντες τί θά εἰπῆ ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος δι' αὐτοῦς.

Δ. Γρ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

["Ἐπειτα συνέχεια]